

511. 711 avg. 1001. 43/001
92-02-12 P 2 EU

F Ö R T E C K N I N G

över kopierade dokument som överlämnats
till den svenska sidan vid kommissio-
nens möte den 5 december 1991

POL

1. 1945-01-23
Sammanställning över arresteringar som gjorts av kontraspionaget "Smersj" vid andra ukrainska fronten.
2. 1945-02-06
Notering angående LANGFELDER ur registreringsjournal över fångars ankomst till Inre fängelset.
3. 1945-02-08
Notering angående WALLENBERG ur registreringsjournal över kallelse till förhör av Inre fängelsets fångar.
4. 1945-02-09
Notering angående LANGFELDER ur registreringsjournal över kallelse till förhör av Inre fängelsets fångar.
5. 1945-03-20
Kopia på kvitto nr 265 från Lefortovo-fängelset med bifogad förteckning över LANGFELDERs tillhörigheter. På dokumentets baksida finns en anteckning: "Sakerna har mottagits tillfullo 47.07.23 Underskrift".
6. 1945-04-27
Notering angående arresterad nr 7 ur registreringsjournal över kallelse till förhör av Inre fängelsets fångar.
7. 1945-04-28
Notering angående WALLENBERG ur registreringsjournal över kallelse till förhör av Inre fängelsets fångar.
8. 1947-03-02
Rekonstruering av handskriven notering ur alfabetisk journal över mottagande och återlämnande av Inre fängelsets fångars tillhörigheter (under bokstaven "V").
9. 1947-05-26
Vittnesmål av G G GROSSHEIM, densamme som H V TOMSEN, tjänsteman på den diplomatiska legationen i Budapest (fortsättning s. 57-66 enligt svensk begäran).
10. 1947-07-22
Notering angående LANGFELDER ur registreringsjournal över kallelse till förhör av Lefortovofängelsets fångar.
11. 1947-07-23
Rekonstruering av handskriven notering i alfabetisk journal över mottagande och återlämnande av Inre fängelsets fångars tillhörigheter (under bokstaven "L").

12. 1990-06-19

Brev från avdelningen för arkiverad information vid MVDs (sovjetiska inrikesministeriet) centrala informationskontor om resultat från granskning av uppgifter angående WALLENBERG.

13. 1990-06-27

Brev nr 10/A-222 av den 16 juni 1990 från KGBs centralarkiv till statens centrala särskilda arkiv vid ministerrådets centrala arkivförvaltning innehållande resultat efter granskning av dokumentation angående WALLENBERG.

14. 1990-07-31

Brev från TSGAOR (centralt statligt arkiv) om resultat från granskning av uppgifter om WALLENBERG.

15. 1991-12-02

Information nr 2208 angående WALLENBERG från psykiatriska kliniken vid sjukhus nr 1 (uppkallat efter P P KASJTJENKO).

16. 1991-12-03

Information angående WALLENBERG från vetenskapliga forskningsinstitutet för allmän- och rättspsykiatri (uppkallat efter V P SERBSKIJ).

1. Sammanställning över arresteringar

Sammanställningen innehåller uppgifter om antal arresteringar under perioden 1-20 januari 1945 uppdelat på nationalitet och funktion samt uppgifter om beslagtagna vapen, sprängämnen och teknisk utrustning. Dessutom meddelas att man under denna period arresterat fem personer från ungerska underrättelseorgan och tre representanter från den diplomatiska kåren. Två av dessa diplomater, varav en av svensk nationalitet, tjänstgjorde på den svenska ambassaden i Budapest.

Handlingen har undertecknats av major PETROV-SKIJ, chefsassistent vid kontraspionaget "Smersjs" andra avdelning, andra ukrainska fronten.

2-7, Noteringar angående WALLENBERG och LANGFELDER i 10 olika journaler

All information framkommer i förteckningen.

8,11 Rekonstruering av överstruken text

KGBs tekniska avdelning har här försökt rekonstruera överstrykningar i Inre fängelsets journal över mottagande och återlämnande av fångars tillhörigheter.

I punkt 11 framkommer att "alla saker överlämnats direkt enligt kamrat FINOGENOVs anvisning 47-07-24 Underskrift".

9. Sammandrag av förhör med norrmannen TOMSEN den 26 maj 1947

Henrik TOMSEN (f 1907) arbetade augusti-december 1944 på svenska ambassaden i Budapest där han ansvarade för en avdelning med uppgift att företräda sovjetiska intressen.

(Här saknas 7 sidor i förhørsprotokollet).

TOMSEN fick 1942 i egenskap av rysk tysk med norskt medborgarskap (med hjälp av en viss BATISFALVA) tillstånd att som kommissionär ägna sig åt handel, vilket gav honom rätt att vistas permanent i Ungern. Han fungerade som inköpare åt några utländska företag. Detta var en mycket lönsam verksamhet.

I samband med att tyska trupper i mars 1944 intog Budapest och började arrestera anställda vid inrikesministeriet och polisen upphörde handeln med utländska företag och hans verksamhet stoppades. Staden utsattes också för sovjetiska luftangrepp.

TOMSEN fruktade p g a sin flykt från Tyskland repressalier och vände sig därför till svenska ambassaden. Han var rädd att ta kontakt med det norska konsulatet eftersom det vid denna tid företräddes av representanter för QUISLINGS regering.

TOMSEN hamnade först hos WALLENBERG som var attaché i humanitära frågor och speciellt ägnade sig åt att hjälpa judar. Han hänvisades dock vidare till ANGER, förstesekreterare på ambassaden. TOMSEN kände till att ambassaden behövde en ryskspråkig medarbetare och erbjöd ANGER sina tjänster. Som ambassadanställd skulle han ju få diplomatisk immunitet.

Han började arbeta på ambassaden i maj-juni 1944, först med skrivjobb och sedan som ansvarig för avdelningen som företrädde sovjetiska intressen (där han för övrigt var ensam). Vid den här tiden fanns på ambassaden speciella avdelningar som representerade Holland, Danmark, Argentina, Iran, Belgien och Sovjetunionen. Attaché BERG ledde arbetet vid samtliga avdelningar. Svenska ambassaden började bevaka sovjetiska intressen när den sovjetiska ambassaden lämnade Budapest.

Arbetsuppgifterna bestod av att lämna ut intyg som visade att de sovjetiska medborgarna stod under svenska ambassadens beskydd samt ge materiell hjälp och förvara värdesaker, dokument och egendom.

TOMSONS praktiska funktion var att tala med personer som vände sig till avdelningen och sedan rapportera till BERG som i sin tur informerade DANIELSSON. Under denna period kom endast ca 20-25 personer, varav hälften fick avslag, det var alltså ingen hård belastning. TOMSEN känner inte till hur många sovjetiska medborgare som fanns i Budapest eftersom man från ambassadens sida inte bedrev någon registreringsverksamhet.

På uppfordran erinrar sig sedan TOMSEN några av de sovjetiska medborgarna han kommit i kontakt med.

Förhørsledaren påpekar att TOMSEN tidigare uppgett att svenska ambassaden i Budapest tagit fascister och antisovjetiska element under sitt beskydd och utfärdat upp till 5 000 svenska pass och lejdebrev till sådana personer.

TOMSEN hävdar då att den humanitära avdelningen som WALLEMBERG förestod visserligen hade utfärdat ca 5 000 dokument men det rörde sig inte om svenska pass utan lejdebrev på ungerska som man gav till judar. Lejdebreven, som undertecknades av DANIELSSON, gällde bara för den tid som tyskarna ockuperade Ungern. Tyskarna utövade tillsammans med ungerska myndigheter repressalier mot judar. Därför gav man ut arbetsintyg till flera personer av judisk härkomst som vistades i humanitära avdelningens utrymmen. TOMSEN hade inget med detta att göra.

Han bekräftar sina tidigare uppgifter att ambassaden gett skydd åt fascister och ger några exempel på detta. Han berättar också att det förekommit att judar som fått lejdebrev, sålt dem vidare för 2 000 pengö och mer, men detta skedde utan ambassadens vetskap.

TOMSEN känner inte till några fall där medarbetare vid ambassaden mutats till att utfärda handlingar.

På attaché BERGs uppdrag gjorde TOMSEN översättningar från svenska till ryska. Det gällde framför allt lejdebrev som svenska medborgare ville ha utställda på ryska med anledning av röda arméns framryckningar. Han skrev också i ambassadens namn anslag på ryska som markerade att viss egendom tillhörde svenska medborgare och stod under svenska ambassadens diplomatiska skydd.

TOMSEN förnekar att han på attaché BERGs uppdrag skulle ha inhämtat information om röda arméns styrka och Sovjetunionens politiska och ekonomiska situation vid sina samtal med sovjetiska medborgare som vänt sig till hans avdelning. Han ställde enbart frågor som behövdes för att fylla i en blankett, om födelseort, senaste arbetsplats och hur personerna hamnat i Ungern. Dessa uppgifter var nödvändiga för att lösa medborgarskapsfrågor.

Vidare ombeds han redogöra för sin kontakt med SUDAKOV på engelska konsulatet i Riga 1929. TOMSEN har tidigare berättat att SUDAKOV försökt värva honom till den engelska underrättelsetjänsten men han hävdar nu att han vid tidigare förhör (i januari och april 1945) inte talat sanning.

12- Brev från KGBs centrala arkiv den 16 juni 1990
16

Den 16 juni 1990 skickade KGBs centrala arkiv ut en förfrågan till olika statliga arkiv och psykiatriska kliniker (se förteckning), där man ber dem undersöka om de i sina arkiv har uppgifter som rör WALLENBERG. Brevet har undertecknats av VINOGRADOV, som är arkivets biträdande chef.

Samtliga adressater meddelar att man inte har några uppgifter om WALLENBERG.

F Ö R T E C K N I N G

Kopior av resolutioner från kommunistpartiets centralkommittés (CKs) Politbyrå och Presidium överlämnade till den svenska sidan i Stockholm den 5 december 1991

1. 1952-04-12
Resolution från CKs Politbyrå - Om svar på den svenska regeringens not i frågan om den svenske medborgaren WALLENBERG.
2. 1952-07-29
Resolution från CKs Politbyrå - Om svar på not från svenskarna av den 23 maj 1952 om WALLENBERG.
3. 1956-03-01
Resolution från CKs Presidium - Utkast till anvisning till den sovjetiske ambassadören i Sverige angående WALLENBERG.
4. 1956-04-03
Resolution från CKs Presidium - Om svar till den svenska regeringen i frågan WALLENBERG.
5. 1956-05-03
Resolution från CKs Presidium - Om svar till den svenska regeringen i frågan WALLENBERG.
6. 1957-02-02
Resolution från CKs Presidium - Utkast till svar till den svenska regeringen i frågan om den svenske diplomaten WALLENBERG.
7. 1957-02-05
Resolution från CKs Presidium - Svarsutkast till den svenska regeringen i frågan om den svenske diplomaten WALLENBERG.
8. 1957-04-04
Resolution från CKs Presidium - Utkast till not till den svenska ambassaden i Moskva angående svenske medborgaren WALLENBERG.
9. 1958-05-13
Resolution från CKs Presidium - Förslag till uttalande till den svenske ambassadören i Moskva i samband med brevet från WALLENBERGs mor.
10. 1959-02-27
Resolution från CKs Presidium - Om svar på not från den svenska ambassaden av den 9 februari 1959 med anledning av WALLENBERG.

11. 1959-06-22
Resolution från CKs Presidium - Förslag till muntligt uttalande till den svenske ambassadören i Sovjetunionen i frågan WALLENBERG.
12. 1964-06-10
Resolution från CKs Presidium - Om svar på not från den svenska ambassaden av den 9 februari 1959 med anledning av WALLENBERG.
13. 1965-05-07
Resolution från CKs Presidium - Om svar på brev från den svenske statsministern ERLANDER i frågan om WALLENBERG.
14. 1979-01-23
Resolution från CKs Politbyrå - Om svar till den svenska regeringen i ärendet WALLENBERG.
15. 1979-09-18
Resolution från CKs Politbyrå - Om svar till den svenske statsministern O ULLSTEN i ärendet WALLENBERG.
16. 1986-07-24
Resolution från CKs Politbyrå - Om svar på den svenske statsministern CARLSSONS förfrågan angående WALLENBERG.

1. Resolution från CKs Politbyrå av den 12 april 1952

Utdrag ur protokoll nr 87 från Politbyråns sammanträde den 12 april 1952 till MOLOTOV och VYSJINSKIJ.

MOLOTOV och VYSJINSKIJ ombeds godkänna bifogat utkast till not från sovjetiska ambassaden i Sverige till svenska utrikesdepartementet.

Ambassaden vill med anledning av noten från UD av den 11 februari 1952 meddela att vederbörliga sovjetiska myndigheter inte förfogar över fler uppgifter om Raoul WALLENBERGs öde förutom vad som redan meddelats i VYSJINSKIJs brev till SOHLMAN den 18 augusti 1947.

2. Resolution från CKs Politbyrå av den 29 juli 1952

Utdrag ur protokoll nr 88 från Politbyråns sammanträde den 29 juli 1952 till MOLOTOV och VYSJINSKIJ.

MOLOTOV och VYSJINSKIJ ombeds godkänna MIDs (Utrikesministeriet) förslag att inte svara på svenskarnas not om WALLENBERG från den 23 maj samma år. Om svenskarna skulle komma med en ny förfrågan skall man meddela dem muntligt att svar givits i denna fråga i MIDs not från den 16 april 1952 och att det inte finns något att tillägga.

3. Resolution från CKs Presidium av den 1 mars 1956

Utdrag ur protokoll nr 2 från Presidiets sammanträde den 1 mars 1956.

MOLOTOV ombeds godkänna bifogat utkast till den sovjetiska ambassadören i Sverige.

Ambassadören skall vid kommande möte med UNDÉN hänvisa till deras samtal om WALLENBERG i slutet av 1955 och säga att man från sovjetisk sida inte har något att tillägga utöver det uttömmande och slutgiltiga meddelandet angående WALLENBERG som ledare för den sovjetiska regeringen gett företrädare för den svenska regeringen.

4. Resolution från CKs Presidium av den 3 april 1956

Utdrag ur protokoll nr 9 från Presidiets sammanträde den 3 april 1956 till MOLOTOV, SEROV och DUDOROV angående svar till den svenska regeringen i frågan om WALLENBERG.

1) MID (MOLOTOV) får i uppdrag att innan ERLANDER lämnar Moskva (4 april) muntligt meddela Sveriges inrikesminister HEDLUND att den sovjetiska regeringen i frågan om WALLENBERG inte har något att tillägga till de uttalanden man tidigare gjort samt till MIDs not från den 19 mars detta år. Inte desto mindre har man med anledning av statsminister ERLANDERS hänvändelse gett vederbörliga sovjetiska myndigheter i uppdrag att noggrannt granska det material rörande WALLENBERG som den svenska sidan presenterat. Svenska regeringen kommer att informeras om resultatet av granskningen.

2) KGB (SEROV) och inrikesministeriet (DUDOROV) får i uppdrag att under en tvåveckorsperiod granska det material i ärendet WALLENBERG som erhållits från den svenska statsministern ERLANDER och tillsammans med MID presentera sina förslag på svar till den svenska regeringen för CK.

5. Resolution från CKs Presidium av den 3 maj 1956

Utdrag ur protokoll nr 13 från Presidiets sammanträde den 3 maj 1956.

MOLOTOV och SEROV ombeds godkänna bifogade förslag rörande den svenska diplomaten R WALLENBERGs öde.

MID och KGB skall uppvisa sina slutgiltiga förslag senast i mitten av oktober detta år.

1) Muntligt meddelande från den sovjetiske ambassadören till den svenske utrikesministern UNDÉN (i början av maj).

De sovjetiska myndigheter som uppdragit att granska det material som den svenska sidan överlämnat under statsminister ERLANDERS besök i Moskva vill via MID göra en förfrågan hos vederbörliga svenska myndigheter efter komplet-

terande material om WALLENBERG. I synnerhet är man intresserad av mer information om SCHOERE som, enligt Gustaf RICHTERS vittnesmål, tycks ha delat rum med WALLENBERG. Dessutom önskar man mer ingående uppgifter om WALLENBERGs signalement, fotografier och annat material som den svenska sidan förfogar över och som skulle hjälpa till att bringa klarhet i frågan om WALLENBERGs öde.

2) Muntligt meddelande från den sovjetiske ambassadören till den svenske utrikesministern UNDÉN (i juli).

Hänvisning till att den sovjetiska regeringen har uppdragit åt vederbörliga sovjetiska myndigheter att noggrant granska det material som överlämnats från svensk sida och som rör omständigheter kring WALLENBERGs försvinnande. Man bedriver en allsidig granskning av materialet och frågar ut personer som kan ha att göra med omständigheter som nämns samt vidtar andra åtgärder.

De vederbörliga sovjetiska myndigheterna hoppas inom en snar framtid kunna informera den svenska regeringen om resultaten.

6. Resolution från CKs Presidium av den 2 februari 1957 om svar till Sveriges regering i frågan om WALLENBERG

Utdrag ur protokoll nr 72 från Presidiets sammanträde den 2 februari 1957.

Det förslag till promemoria som presenterats av MID och KGB i frågan om den svenske diplomaten WALLENBERG skall godkännas för överlämnande till svenska ambassaden i Moskva. BULGANIN, MOLOTOV, SJEPLIN och SEROV skall slutgiltigt redigera promemorian.

7. Resolution från CKs presidium av den 5 februari 1957

Utdrag ur protokoll nr 72 från Presidiets sammanträde den 5 februari 1957 till BULGANIN, SJEPILOV, GROMYKO och SEROV.

BULGANIN, SJEPILOV, GROMYKO och SEROV ombeds godkänna bifogad text till promemoria i frågan om WALLENBERG för överlämnande till svenska ambassaden i Moskva.

PROMEMORIA (översatt in extenso)

I samband med en förfrågan från den svenska regeringen uppdrog den sovjetiska regeringen åt kompetenta sovjetiska myndigheter att granska och kontrollera det material angående Raoul WALLENBERG som erhållits från den svenska sidan under sovjetisk-svenska förhandlingar i Moskva i mars-april samt i maj 1956.

Under arbetets gång har man gått igenom arkiv för register över fångar och undersökningsärenden för att hitta uppgifter om WALLENBERG. Man har också frågat ut många personer som kan ha haft något att göra med de omständigheter som nämns i materialet som erhållits från den svenska sidan.

Dessa åtgärder har emellertid inte resulterat i några uppgifter om att WALLENBERG skulle befinna sig i Sovjetunionen. Ingen av de utfrågade kände till någon person vid namn WALLENBERG. I samband med detta har vederbörliga sovjetiska myndigheter bläddrat för bläddrat granskat arkivhandlingar från några fängelsers samtliga hjälptjänster. Till följd av detta fann man i Lubjankafängelsets sjukvårdsarkiv ett dokument som kan relateras till WALLENBERG. Det är en handskriven rapport från fängelsets sjukvårdschef A L SMOLTSOV till ABAKUMOV, den förre chefen för säkerhetstjänsten. Rapporten har följande innehåll: "Jag meddelar härmed att, den av Er kände, fången WALLENBERG inatt plötsligt avled i sin cell, förmodligen till följd av en hjärtinfarkt. Med anledning av Er order om personlig övervakning av WALLENBERG, ber jag om anvisningar angående vem som skall utföra obduktionen för att fastställa dödsorsak. Den 17 juli 1947 SMOLTSOV, chef för fängelsets sjukvårdsavdelning överste inom sjukvårdstjänsten"

Till denna rapport har SMOLTSOV bifogat en anteckning: "Rapporterat personligen till ministern. Order om att kroppen skall kremeras utan obduktion. Den 17 juli SMOLTSOV".

Några andra dokumenterade uppgifter eller vittnesmål har inte kunnat upptäckas. Den omnämnde SMOLTSOV avled den 7 maj 1953. Baserat på ovanstående uppgifter måste man dra slutsatsen att WALLENBERG dog i juli 1947.

WALLENBERG var tydligen en av de personer som anhölls i de sovjetiska truppernas krigsområde. I samband med detta kan man utan tvivel räkna med att det fortsatta kvarhållandet av WALLENBERG och den felaktiga information som under en rad år givits av tidigare ledare för säkerhetsorgan vid MID är ett resultat av ABAKUMOVs brottsliga verksamhet. Som bekant har ABAKUMOV dömts och arkubuserats, enligt en dom av Högsta domstolen, för att ha utfört allvarliga brott mot sovjetiska lagar och på alla sätt strävat efter att tillfoga Sovjetunionen skada.

Den sovjetiska regeringen beklagar uppriktigt det inträffande och uttrycker sitt djupaste deltagande till Sveriges regering och till WALLENBERGs släktingar.

8. Resolution från CKs Presidium av den 4 april 1957

Utdrag ur protokoll nr 86 från Presidiets sammanträde den 4 april 1957 till GROMYKO.

GROMYKO ombeds godkänna bifogat utkast till not till svenska ambassaden i Moskva.

MID vill meddela att man i sin promemoria av den 6 februari samma år lagt fram alla uppgifter som framkommit i den noggranna utredning som gjorts. Regeringen förfogar inte över några kompletterande uppgifter.

9. Resolution från CKs Presidium av den 13 maj 1958

Utdrag ur protokoll nr 153 från Presidiets sammanträde den 13 maj 1958 till GROMYKO.

GROMYKO ombeds godkänna bifogad text till muntligt uttalande till den svenske ambassadören SOHLMAN i Moskva med anledning av WALLENBERGs mors brev till CHRUSJTJEV.

Hänvisning till promemorian från den 6 februari 1957 (se punkt 7) där man presenterat resultatet av utredningen och uttryckt sitt deltagande.

CHRUSJTJEV har nu emellertid fått mottaga ett brev från WALLENBERGs mor Maj VON DARDEL där hon på nytt frågar efter sonens öde. Man vill med anledning av detta be svenska myndigheter att informera henne om innehållet i promemorian.

10. Resolution från CKs Presidium av den 27 februari 1959

Utkast från protokoll nr 207 från Presidiets sammanträde den 27 februari 1959 till GROMYKO och SJELEPIN.

GROMYKO och SJELEPIN ombeds godkänna bifogat utkast till svarsnot till den svenska ambassaden i Moskva.

Ambassaden har i en not av den 9 februari meddelat att vittnen uppgett att WALLENBERG efter 1947 skall ha befunnit sig i fängelse i Vladimir. Den svenska regeringen önskar att dessa uppgifter skall undersökas.

MID vill med anledning av detta meddela att alla uppgifter om WALLENBERG presenterats i en promemoria av den 6 februari 1957. Enligt dessa uppgifter avled WALLENBERG 1947. Upprepad efterforskning som gjorts enligt begäran från svenska regeringen har inte gett någon ny information i denna fråga och uppgifter som gör gällande att WALLENBERG skulle ha vistats i fängelse i Vladimir kan inte bekräftas.

11. Resolution från CKs Presidium av den 22 juni 1959

Utdrag ur protokoll nr 224 från Presidiets sammanträde den 22 juni 1959 till GROMYKO och STEPANOV.

GROMYKO och STEPANOV ombeds godkänna bifogad text till muntligt uttalande till Sveriges ambassadör angående WALLENBERG-ärendet.

Med anledning av att det i svensk press på nytt dykt upp en artikel där vittnen säger sig ha sett WALLENBERG i Sovjetunionen efter 1947 ser sig MID nödgad att meddela följande.

Hänvisning till promemorian av den 6 februari 1957 där man till följd av en noggrann utredning fastställt att WALLENBERG dog 1947. De vittnesmål som gör gällande att han funnits i Sovjetunionen efter 1947 och som svenska tidningar hänvisar till är inget annat än påhitt.

MID ber att detta vidarebefordras till WALLENBERGs mor eftersom hon vänt sig till CHRUSJTJEV med en förfrågan om sonen.

Dessutom vill man från sovjetisk sida uttrycka en förhoppning att svenska sidan intar en position som inte tillåter att "vissa element" utnyttjar denna fråga för att försämla de sovjetisk-svenska förbindelserna.

12. Resolution från CKs Presidium av den 10 juni 1964

Utdrag ur protokoll nr 148 från Presidiets sammanträde den 10 juni 1964 till CHRUSJTJEV, BREZJNEV, KOSYGIN, GROMYKO och STEPANOV.

CHRUSJTJEV, BREZJNEV, KOSYGIN, GROMYKO och STEPANOV ombeds godkänna bifogad text till muntligt uttalande till Sveriges ambassadör angående WALLENBERG-ärendet. Detta med anledning av ambassadörens uttalande den 26 maj.

Hänvisning till promemorian av den 6 februari 1957 där omständigheterna kring WALLENBERGs död 1947 redovisats. Det finns inga kompletterande uppgifter som skulle kunna tillföra något nytt i denna fråga. Uttalanden om att WALLENBERG skulle varit vid liv efter 1947 har antingen grundats på missförstånd eller avspeglar vissa bestämda kretsars strävan att komplicera förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige.

WALLENBERG har inte och kan inte ha funnits vare sig på någon medicinsk inrättning, fånganstalt eller någon annanstans efter 1947.

Den sovjetiska sidan hyser inga tvivel om att WALLENBERG dog den 17 juli 1947 i Lubjankafängelset i Moskva och man ser ingen anledning att vidare ägna sig åt denna fråga. Att återvända till en diskussion om detta beklagliga faktum från det förflutna kan bara tillfoga skada på de sovjetisk-svenska förbindelserna.

13. Resolution från CKs Presidium av den 7 maj 1965

Utdrag ur protokoll nr 201 från Presidiets sammanträde den 7 maj 1965 till BREZJJEV, KOSYGIN, GROMYKO, KUZNETSOV och SEMITJASINYJ angående svar på ERLANDERS brev om WALLEMBERG.

MID får i uppdrag att tillsammans med KGB ordna ett möte mellan den svenske ambassadören och A L MJASNIKOV innan svar överlämnas till ERLANDER.

Sovjetunionens ambassadör skall på regeringens uppdrag besöka statsminister ERLANDER och meddela att man med anledning av ERLANDERS brev till KOSYGIN den 11 februari ännu en gång granskat de dokument som hänförs till WALLEMBERG-ärendet. Återigen hänvisas till promemorian av den 6 februari 1957 (se punkt 7). Den sovjetiska regeringen har där lagt fram alla fakta och det finns inte några nya uppgifter om WALLEMBERGs öde. Han dog i juli 1947.

ERLANDER hänvisar till ett uttalande som professor MJASNIKOV gjort i samtal med fru SVARTZ. Detta grundar sig på ett missförstånd. Professor MJASNIKOV tillbakavisar bestämt de uttalanden som tillskrivs honom.

Den sovjetiska regeringen förmodar att kretsar som är intresserade av att skapa komplikationer i förbindelserna mellan länderna försöker spela på omständigheterna och sprider ut fabler om WALLEMBERGs öde. Man hoppas att den svenska regeringen kommer att anstränga sig för att få ett slut på dessa spekulationer som är inriktade på att fördunkla de sovjetisk-svenska relationerna.

Ambassaden skall telegrafera när uppdraget är utfört.

14. Resolution från CKs Politbyrå av den 23 januari 1979

Utdrag ur protokoll nr 201 från Presidiets sammanträde den 7 maj 1965 till BREZJJEV, KOSYGIN, ANDROPOV, GROMYKO, SUSLOV, PONOMAREV och SMIR-

TJUKOV. Bifogat utkast till promemoria för överlämnande till svenska utrikesdepartementet skall godkännas.

PROMEMORIA (översatt in extenso)

Sovjetunionens regering meddelade redan 1957 officiellt den svenska regeringen att en noggrann och uttömmande undersökning visat att WALLENBERG dog i juli 1947.

En upprepad granskning av de dokument som rör detta ärende gjordes på begäran av den svenska regeringen 1965 och bekräftade att det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om WALLENBERGs öde.

Denna slutsats har också i alla avseenden bekräftats genom kontroll av de uppgifter som den svenska regeringen refererar till i sin förfrågan av den 3 januari detta år. Påståenden om att WALLENBERG skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen åtminstone fram till 1975 motsvarar inte verkliga förhållanden.

15. Resolution från CKs Politbyrå av den 18 september 1979

Utdrag ur protokoll nr 168 från Politbyråns sammanträde den 18 september 1979 till BREZJNEV, KOSYGIN, ANDROPOV, GROMYKO, SUSLOV, PONOMAREV, ZAMJATIN och SMIRTJUKOV, vilka ombeds godkänna bifogat utkast till den sovjetiska ambassadören i Stockholm.

Ambassadören skall besöka statsminister ULLSTEN med anledning av hans brev till ministerrådets ordförande KOSYGIN den 22 augusti detta år.

Den sovjetiska regeringen har på svensk begäran vid olika tidpunkter granskat det material som rör ärendet WALLENBERG och lagt fram fakta redan 1957. Trots att man från sovjetiskt håll varit övertygade om att WALLENBERG dog i juli 1947 har man förhållit sig med tillbörlig aktning till svenska förfrågningar och undersökt alla uppgifter som man från svensk sida hänvisat till. De vittnesmål som svenska regeringen och statsministern refererar till i brev från den 3 januari och 22 augusti detta år, vilka gör gällande att WALLENBERG skulle befunnit sig

i Sovjetunionen efter 1947, motsvarar inte verkliga förhållanden.

Den sovjetiska regeringen anser att frågan är slutbehandlad och beklagar att den svenska regeringen fäster vikt vid påhitt och spekulationer och finner det möjligt att tvivla på den sovjetiska sidans uppriktighet.

Ett ömsesidigt förtroende mellan regeringar och folk är en nödvändig förutsättning för vidareutveckling av sovjetisk-svensk grannsämja, vilket i lika hög grad intresserar båda länderna.

Ambassaden ombeds telegrafera när uppdraget är utfört.

16. Resolution från CKs Politbyrå av den 24 juli 1986

Utdrag ur protokoll nr 22 från Politbyråns sammanträde den 24 juli 1986 till GORBATJEV, RYZJ-KOV, TJEBRIKOV, SJEVARDNADZE, DOBRYNIN och SMIRTJUKOV. De ombeds godkänna bifogad text till den sovjetiska ambassadören i Stockholm.

Ambassadören skall besöka statsminister KARLSSON och meddela att med anledning av KARLSSONS samtal med ministerrådets ordförande RYZJKOV har en kompletterande granskning av materialet som rör WALLENBERG genomförts. Denna granskning visar att, som tidigare redovisats 1957, 1965 och 1979, WALLENBERG avled i juli 1947 i Lubjankafängelset till följd av en hjärtinfarkt. Den sovjetiska sidan anser frågan avslutad.

Ambassaden ombeds telegrafera när uppdraget är utfört.

F Ö R T E C K N I N G

fotokopierade dokument från Sovjet-
unionens utrikespolitiska arkiv (AVP)
om Raoul Wallenberg och
Vilmos Langfelder

1. 1946-02-03
Brev från K V NOVIKOV, medlem av NKIDs (Folkkommissariatet för utrikesärenden) kollegium, till V K ABAKUMOV, chef för kontraspionaget "Smersj".
2. 1946-03-20
Brev från K V NOVIKOV till V K ABAKUMOV.
3. 1946-07-17
Brev från S A LOZOVSKIJ, vice folkkommissarie för utrikesärenden, till V V TJERNYSJEV, vice inrikesminister.
4. 1947-04-02
Redogörelse från M S VETROV, biträdande chef för 5:e europeiska avdelningen, till A J VYSJINSKIJ, vice utrikesminister.
5. 1947-05-14
Redogörelse från A J VYSJINSKIJ till V M MOLOTOV.
6. 1947-07-07
Brev från A J VYSJINSKIJ, vice utrikesminister, till V S ABAKUMOV, minister för den sovjetiska statens säkerhet.
7. 1947-07-22
Brev från V S ABAKUMOV till A J VYSJINSKIJ.
8. 1947-08-09
Redogörelse från A J VYSJINSKIJ till folkkommissarien V M MOLOTOV.
9. 1947-08
Utkast till not från vice utrikesminister J A MALIK till R SOHLMAN, Sveriges sändebud i Sovjetunionen.
10. 1947-08-18
Personlig not från A J VYSJINSKIJ till R SOHLMAN.
11. 1952-03-03
Brev från S IGNATJEV, MGB (Ministeriet för Sovjetunionens säkerhet), till A A GROMYKO, vice utrikesminister.
12. 1952-03-13
Tjänstebrev till 5:e europeiska avdelningen samt information från det ungerska åklagarämbetet, erhållna av Sovjets ambassad i Ungern, angående uppgifter om R WALLENBERG.

13. 1952-05-23
Anteckningar från samtal mellan K K RODIONOV, Sovjets ambassadör i Sverige, och den svenske utrikesministern UNDÉN.
14. 1952-06-05
Sammanställning över "ärendet WALLENBERG" iordningställt av 5:e europeiska avdelningen.
15. 1954-10-13
Brev från A A GROMYKO, vice utrikesminister, till I A SEROV, KGBs ordförande.
16. 1954-10-03
Brev från I A SEROV till A A GROMYKO.
17. 1956-02-29
Utkast till skrivelse till CK (kommunistpartiets centralkommitté) med kladd.
18. 1956-03-31
Följebrev från V M MOLOTOV till CK tillhörande översättningar av vittnesmål om R WALLENBERG.
19. 1956-03-30
Presentation av material angående R WALLENBERG som erhållits av V M MOLOTOV från Sveriges inrikesminister HEDLUND.
20. 1956-04-02
Skrivelse från V M MOLOTOV till CK samt utkast till resolution från CK.
21. 1956-04-13
Brev från M G GRIBANOV, chef för skandinaviska avdelningen vid MID (Sovjetunionens utrikesministerium) till KGB.
22. 1956-04-16
Redogörelse från M G GRIBANOV till V M MOLOTOV.
23. 1956-04-28
Skrivelse med bilagor och utkast från V M MOLOTOV och I A SEROV till CK.
24. 1956-12-30
Redogörelse från I I TUGARINOV, ställföreträdande chef för informationskommittén vid MID till A A GROMYKO.
25. 1957-01-12--14
Skrivelse med bifogad promemoria angående R WALLENBERG från Sovjetunionens utrikesminister D T SJEPILOV och I A SEROV till CK.
26. 1957-02-27
Redogörelse från K K RODIONOV, chef för skandinaviska avdelningen till utrikesminister GROMYKO.

27. 1957-03-15

Skrivelse från A A GROMYKO till CK.

28. 1959-02-17

Brev från utrikesminister V A ZORIN till A N SJELEPIN, ordförande för KGB, samt bifogat PM-utkast till CK.

29. 1959-06-18

Skrivelse från V V KUZNETSOV, vice utrikesminister, till CK.

Om V LANGFELDER

30. 1957-05-07

Följebrev från sovjetiska ambassaden i Ungern samt information som erhållits av Ungerns utrikesministerium angående fastställandet av V Langfelders vistelseort.

31. 1957-05-17

Brev från K F LUNEV, ordförande för KGB, till K ZAMTJEVSKIJ, medlem av MIDs kollegium, angående V LANGFELDER.

32. 1957-09-17

Anvisning från MID till J V ANDROPOV, Sovjetunionens ambassadör i Ungern, angående V LANGFELDERS öde.

1. Brev från NOVIKOV, NKID, till ABAKUMOV, "Smersj" av den 3 februari 1946

NOVIKOV bifogar 3 foton på WALLENBERG, erhållna av svenska legationen. Han ber vidare ABAKUMOV svara på en förfrågan av den 28 november 1945 rörande material om WALLENBERG.

2. Brev från NOVIKOV till ABAKUMOV av den 20 mars 1946

Svenska legationen har meddelat att WALLENBERG den 17 januari 1946 setts i en bil tillsammans med sex sovjetiska militärer, däribland major Dmitrij DEMENTJENKO och två meniga soldater från Tasjkent. Då svenska legationen fortsätter att fråga om WALLENBERG ber NOVIKOV återigen ABAKUMOV att påskynda svaret om eventuellt material rörande WALLENBERG.

3. Brev från LOZOVSKIJ, NKID, till TJERNYSJEV, MVD, av den 17 juli 1946

LOZOVSKIJ vänder sig till TJERNYSJEV med en förfrågan om denne förfogar över någon information om WALLENBERG eller hans chaufför.

LOZOVSKIJ meddelar att svenska legationen vänt sig till dem med en förfrågan om WALLENBERG. Svenskarna stödjer sig på uppgifter om att WALLENBERG den 17 januari 1946 setts i en bil i staden Pest tillsammans med sovjetiska soldater. Enligt uppgifter från en rumän skall WALLENBERG och hans chaufför också ha setts på en av uppsamlingsplatserna för fångar i Moskva. En tysk skall även ha sett dem i Vutyrskij-fängelset.

4. Redogörelse från VETROV, 5:e europeiska avdelningen, till VYSJINSKIJ, MID, av den 2 april 1947

VETROV redogör för turerna i WALLENBERG-frågan. Han hänvisar till de upprepade förfrågningarna från den svenska legationen. Inget svar har dock lämnats till legationen eftersom MID (Utrikesministeriet), MGB (Ministeriet för statens säkerhet) samt MVD (Inrikesministeriet) meddelat att de ej förfogar över någon information.

Från ABAKUMOV på kontraspionaget "Smersj" har man inte erhållit något svar alls. VETROV hänvisar också till de olika samtal som den svenska sidan haft med den sovjetiska parten, däribland BARCK-HOLSTs möte med SYSOJEV den 12 december 1946 och med LOZOVSKIJ den 13 december 1946.

Den 30 januari 1947 besökte HÄGGLÖF NOVIKOV och tog då återigen upp frågan om WALLENBERG. NOVIKOV svarade att man inte kan utesluta möjligheten att han flytt från Budapest eller omkommit under ett flyganfall.

NOVIKOV blev i februari samma år (1947) muntligen meddelad av FEDOTOV på MGB att WALLENBERG då befann sig i MGBs förvar. FEDOTOV lovade att meddela MOLOTOV om anledningarna till att WALLENBERG anhållits och dessutom lägga fram förslag på vidare åtgärder i denna fråga. FEDOTOV meddelade dock vidare att frågan ännu inte rapporterats men att den redan var förberedd.

5. Förfrågan från VYSJINSKIJ till MOLOTOV av den 19 maj 1947

VYSJINSKIJ refererar till svenskarnas olika samtal och skriftliga noter angående WALLENBERG. Med tanke på svenskarnas envishet har de (utrikesministeriet) upprepade gånger under åren 1945-46 frågat "Smersj" och senare MGB om WALLENBERGs öde och vistelseort. Som svar har man först i februari detta år (1947) fått ett meddelande från FEDOTOV att WALLENBERG befinner sig i MGBs förvar och att FEDOTOV personligen skulle meddela MOLOTOV om detta. Eftersom inget hänt i ärendet sedan dess ber VYSJINSKIJ MOLOTOV att ålägga ABAKUMOV att presentera information samt komma med ett förslag till avveckling av frågan.

På brevet från VYSJINSKIJ finns en begäran om rapportering adresserat till ABAKUMOV, signerat av MOLOTOV den 18 maj 1947.

6. Brev från VYSJINSKIJ till ABAKUMOV den 7 juli 1947

VYSJINSKIJ vänder sig till ABAKUMOV och meddelar att Sovjets ambassadör i Washington fått en förfrågan från USAs handelsminister angående

WALLENBERGs öde. Sedan refererar han kort till den Moskva-situerade svenska legationens begäran om skydd för WALLENBERG i Budapest i januari 1945.

VYSJINSKIJ ställer nu en rad frågor till ABAKUMOV om var WALLENBERG befann sig när de sovjetiska myndigheterna tog honom under sitt beskydd, om det på platsen pågick någon strid eller bombanfall, vart han senare flyttades, om han träffade någon från den svenska legationen i Wien eller några andra utlänningar.

7. Brev från VYSJINSKIJ till ABAKUMOV den 22 juli 1947

VYSJINSKIJ ber ABAKUMOV påskynda svaret på VYSJINSKIJs senaste brev (se punkt 6).

En anteckning på brevet säger att svar lämnats av ABAKUMOV den 17 juli 1947 i form av ett personligt brev till MOLOTOV. Signatur oläslig.

8. Redogörelse från VYSJINSKIJ till MOLOTOV den 9 augusti 1947

VYSJINSKIJ hänvisar till samtal mellan SOHLMAN om MALIK den 16 juni 1947 då MALIK på förfrågan meddelat att WALLENBERG-frågan är helt ny för honom om att han behöver tid att sätta sig in i ärendet innan han kan lämna svar. VYSJINSKIJ anser att man bör använda sig av det här samtalet i sitt svar angående WALLENBERG.

9. Utkast till not av vice utrikesminister MALIK till SOHLMAN i augusti 1947

MALIK hänvisar till sitt samtal med SOHLMAN den 12 juni 1947 och lämnar svar på dennes fråga om WALLENBERG. MALIKs undersökningar har visat att WALLENBERG ej finns i Sovjet och att han är okänd för dem. Han meddelar dock, enligt indirekta uppgifter från en sovjetisk befälhavare den 14 januari 1945, att WALLENBERG påträffats i Budapest. Uppgifterna har ej kunnat styrkas då denne befälhavare ej stod att återfinna. Då de sovjetiska myndigheterna länge sysslat med denna fråga utan att röna någon framgång kan man bara förutsätta att WALLENBERG dött i strid i Budapest eller tillfångatagits av fascisterna.

10. Not från VYSJINSKIJ till SOHLMAN den 18 augusti 1947.

MALIKs utkast (se punkt 9) undertecknat av VYSJINSKIJ.

Kopior till: STALIN, MOLOTOV, BERIJA, ZJDAŇOV, MALENKOV, MIKOJAN, VOZNESENSKIJ, ABAKUMOV, GUSEV, MALIK, NOVIKOV, 5:e europeiska avdelningen

11. Brev från IGNATJEV, MGB, till vice utrikesminister GROMYKO den 3 mars 1952

IGNATJEV anser inte att svaret från den 18 augusti 1947 i den personliga noten från VYSJINSKIJ (se punkt 10) bör ändras.

12. Information som erhållits av Sovjets ambassad i Ungern från det ungerska åklagarämbetet, samt följebrev till 5:e europeiska avdelningen den 13 mars 1952

Intyget, från den 29 januari 1952, vilket undertecknats av den ungerske statsåklagaren Egri LASZLO, innehåller olika vittnesuppgifter om WALLENBERG, vilka uppdagats i samband med en brottmålsprocess mot bl a Szandor BOKOR 1948.

Olika vittnen, däribland Karoj MÛLLER, berättar om de ungerska fascisternas inställning till WALLENBERG och till den svenska legationen i Budapest. 2 personer vittnar om hur de miss-handlats av fascisterna p g a deras samröre med legationen. MÛLLER berättar hur Desji Dregan MIKLOSZ uttalat en dödsdom över WALLENBERG den 13 januari 1947 samtidigt som han delade ut ett fotografi på densamme till sina medarbetare. MIKLOSZ, som nekade till det ovanstående, dömdes den 19 oktober 1948 av Budapests folkdomstol till döden för krigsförbrytelse.

MÛLLER berättade att han, då han släpptes den 15 januari 1945, omedelbart begav sig till Charmintsadgatan där han i källaren till kreditbanken mötte WALLENBERG och berättade för honom om det överhängande hotet. Denne svarade då att det fortfarande fanns många arresterade i Buda och att han inte var rädd. Han hade ett skyddsbrev från Szalasiregeringen. Efter detta begav sig WALLENBERG tillsammans med sin chaufför till Buda, men meddelade att han på eftermiddagen skulle återvända till legationen. Detta var sista gången hans sågs.

I brevet från LASZLO påpekas också att ett internationellt råd för folkdomstolar (NOT) erkänt det rättmätiga i MIKLOSZ' straff.

13. Anteckningar från samtal mellan ambassadör RODIONOV och UNDÉN den 23 maj 1952

Anteckningarna från RODIONOVs agenda innehåller en beskrivning av samtalet med UNDÉN och de ämnen som diskuterats. RODIONOV berättar att han erhållit en not angående WALLENBERG som svar på den senaste noten från sovjetiska ambassaden. Han citerar vidare UNDÉNs muntliga tillägg till noten angående den risk för försämrade relationer länderna emellan som föreligger om inte WALLENBERG-frågan löses på ett tillfredsställande sätt.

Även RODIONOV tog upp några frågor som det redogörs för. Första frågan gäller den svenska polisens provokation av ambassadmedarbetaren KONOBEJEV. Andra frågan rör den svenska pressens förtalningskampanj av den sovjetiska ambassaden och dess enskilda medarbetare.

Han redogör också för UNDÉNs svar. Den svenska noten som skall vara belagd finns ej med.

Anteckningarna är gjorda i 5 exemplar varav det första gick till VYSJINSKIJ.

14. Genomgång av "ärendet WALLENBERG" iordningställd av 5:e europeiska avdelningen den 5 juni 1952

Genomgång av korrespondens, noter, möten, svenska riksdagsinterpellationer, tidningsartiklar etc t o m den 26 maj 1952.

15. Brev från utrikesminister GROMYKO till KGBs ordförande SEROV den 13 oktober 1954

I samband med iordningställandet av en redogörelse till CK i ärendet WALLENBERG ber GROMYKO SEROV informera MID när och under vilka omständigheter WALLENBERG avled.

16. Brev från SEROV TILL GROMYKO den 3 november 1954

SEROV svarar på GROMYKOs förfrågan (punkt 15) och meddelar att det inte finns något att tillägga till MGBs brev från den 3 mars 1952 (punkt 11).

17. Skrivelse till CK samt förslag till anvisningar åt RODIONOV inklusive utkast

MOLOTOV föreslår CK att ge stockholmsambassadören i uppdrag att, under sitt nästa möte med UNDÉN, meddela denne att man inte kan tillägga något mer än man redan kommit med i WALLENBERG-undersökningarna. Anledningen till detta är att man på så vis vill undvika frågor i ärendet under ERLANDERS visit i Moskva.

Förslag till anvisningar som ska sanktioneras av Centralkommittén bifogas.

18. Följebrev till Översatta vittnesmål från MOLOTOV till CK den 31 mars 1956

MOLOTOV översänder det översatta materialet som överlämnades till honom av HEDLUND den 30 mars 1956.

Förslag från MID kommer att presenteras den 2 april.

Bilagat: 19 handlingar (finns ej med).

19. Sammanfattning av vittnesmål angående WALLENBERG, vilka erhållits av MOLOTOV från HEDLUND den 30 mars 1956

Materialet är sammanfattat av GRIBANOV, chef för MIDs skandinaviska avdelning den 31 mars 1956 och troligtvis riktat till MOLOTOV som läst det den 1 april 1956 och sedan vidarebefordrat det till medlemmarna i CKs Presidium.

I genomgången nämns namnen på de flesta vittnena jämte en kort beskrivning av plats, tid och omständigheterna kring dessas möten med WALLENBERG eller hans chaufför.

På slutet påpekas att dessa vittnesmål inte tillfört något konkret i frågan.

20. Skrivelse från MOLOTOV till CK samt utkast till resolution från CK den 2 april 1956

Efter en kort genomgång av bakgrunden till ärendet påpekar MOLOTOV att den svenska regeringen, trots svar om att WALLENBERG inte befinner sig i Sovjet, fortsätter att upprepa sin

förfrågan. Han refererar till ERLANDERS och HEDLUNDS påpekande att de svensk-sovjetiska relationerna kan komma att försämrats om denna fråga ej kan lösas eftersom WALLENBERG tillhör en inflytelserik familj. Man pekar också på det förestående valet.

Ambassaden i Stockholm har meddelat vikten av att ERLANDER kan visa regeringen och högerkretsarna att han, under sin vistelse i Moskva, vidtagit alla möjliga åtgärder i ärendet.

Utgående från detta föreslår MID en resolution som CK ombeds granska.

I utkastet till resolutionen från CK ombeds MOLOTOV muntligen meddela HEDLUND (före ERLANDERS avresa från Moskva den 4 april) att inget för tillfället kan tillföras de tidigare uppgifterna från den sovjetiska sidan. Med anledning av ERLANDERS hänvändelse har man dock lämnat över det svenska materialet till vederbörliga myndigheter för granskning. Resultaten av detta kommer att meddelas.

Som punkt 2 i utkastet föreslås att det överlämnade materialet skall lämnas till SEROV på KGB samt till DUDOROV på MVD (inrikesministeriet) för att under en period av 2 veckor undersökas. Förslag till svar till den svenska regeringen skall sedan lämnas av dessa myndigheter tillsammans med MID till CK.

21. Brev från GRIBANOV, MIDs skandinaviska avdelning, till KGB den 13 april 1956 (översatt in extenso)

"Till MID har inkommit ett brev från I S SJIRJAGIN, bosatt i Vvedenino i Charkovområdet. Brevet innehåller vissa uppgifter om den svenska diplomaten R WALLENBERG.

Det är inte uteslutet att SJIRJAGIN, i en uppriktig önskan att hjälpa till i efterforskningarna av WALLENBERG, kommer att berätta om innehållet i sitt brev för andra personer och till slut, kan detta komma att nå den svenska ambassaden.

Anser inte Ni det vara lämpligt att, genom de kanaler Ni har, på ett försiktigt sätt råda

SJIRJAGIN att inte sprida ut de uppgifter han känner till om WALLENBERG bland sina släktingar och bekanta.

Bil. Brev om ett blad (ej hemligt) endast adressen" (ej bilagt).

22. Redogörelse från GRIBANOV till MOLOTOV den 16 april 1956

Enligt en resolution från CK av den 3 april 1956 har MVD och KGB fått i uppgift att under två veckor undersöka det material som överlämnats av HEDLUND samt att tillsammans med MID komma med ett förslag till svar åt svenskarna (se punkt 20).

SEROV på KGB har meddelat att han har ett förslag klart och han frågar, via GRUBANOV, om MOLOTOV kan ta emot honom för en personlig redogörelse.

En handskriven anteckning på pappret säger att "frågan är löst" samt en oläslig signatur och datumet den 12 maj.

23. Skrivelse från MOLOTOV och SEROV till CK inklusive bilagor samt resolution från CK den 28 april 1956

SEROV och MOLOTOV refererar i sin skrivelse, slutgiltigt daterad den 28 april 1956, till de vittnesmål om WALLENBERG som den svenska sidan överlämnat till den sovjetiska.

De påpekar att Sveriges regering förfogar över bevis att WALLENBERG blev arresterad av sovjetiska myndigheter i Budapest och att han sedan hållits fängslad i Moskva. Dessa vittnesmål, säger man, sammanfaller i mycket med de faktiska förhållandena vad gäller arresteringen och fängelsetiden.

Med tanke på vikten av att reglera WALLENBERG-frågan med svenskarna, samt att dessa inte upphör med sina undersökningar, vore det lämpligt att informera svenska regeringen om WALLENBERGs öde. Detta bör dock inte göras omgående. Man bör ta i beaktande att det i september kommer att hållas val i Sverige och att det är taktiskt lämpligare att dra ut på undersökningarna

och sedan, 2-3 månader efter valet, lämna slutgiltigt svar (detta tillägg om valet finns ej med i utkastet till skrivelsen).

I samband med detta bör man genom ambassaden i Stockholm, be den svenska sidan om material, i synnerhet preciseringar av vissa vittnesmål samt fotografier av WALLENBERG. En sådan förfrågan skulle bevisa att de sovjetiska myndigheterna verkligen gör en grundlig undersökning av materialet (bil 1, att genomföras i början av maj).

Efter detta steg bör man, ungefär i juli, ge ambassaden i Stockholm i uppdrag att meddela svenskarna om den grundliga undersökning som pågår och att den svenska regeringen kommer att informeras om resultaten (bil 2).

Till slut ska man, 2-3 månader efter valet, lämna det slutgiltiga resultatet (bil 3).

I bilaga 3 meddelas följande: I januari 1945 anhölls WALLENBERG i Budapest och fördes sedan, enligt ABAKUMOVs order, till Moskva där han olagligt arresterades utan regeringsorganens vetskap. WALLENBERG anklagades av ABAKUMOV för spionage för tyskarnas räkning mot Sovjet och dess allierade. Efter genomgång av den f d kontraspionagekommendantens arkiv visade det sig att WALLENBERG hållits fängslad i Lefortovofängelset under särskilda förhållanden och med personal som ej kände till hans namn. Allt på ABAKUMOVs personliga order.

WALLENBERG dog i juli 1947 på fängelsesjukhuset och hans kropp kremerades.

Med avsikt att undvika ansvaret för WALLENBERGS olagliga kvarhållande vitog ABAKUMOV åtgärder för att förrinta de dokumenterade bevisen. Därav misslyckandet att klara upp WALLENBERG-frågan. ABAKUMOV lät således meddela att WALLENBERG ej fanns i landet, detta för att skada Sovjetunionen.

Som straff för sina allvarliga brott mot den sovjetiska staten arkebuserades ABAKUMOV enligt dom från SSSRs Högsta domstol.

Den sovjetiska regeringen uttrycker sina kondoleanser till den svenska regeringen liksom till WALLENBERGs familj.

En resolution från CK beslutar att godtaga MO-LOTOVs och SEROVs förslag samt att ålägga MID respektive KGB att presentera sina slutliga förslag inte senare än första hälften av april samma år.

24. Brev från TUGARINOV, chef för MIDs informationskomité, till GROMYKO den 30 december 1956

TUGARINOV redogör för det hårda klimat gentemot Sovjet som råder i Sverige f n. Något liknande har inte upplevts sedan det sovjetisk-finska kriget 1939-40. Den svenska regeringen har också meddelat att man vill ha ett svar angående WALLENBERG även om han inte längre finns i livet. Dessutom har man på senaste tiden i regeringskretsar diskuterat möjligheten att publicera den "vita boken".

TUGARINOV föreslår med hänsyn till det ovanstående att det knappast är möjligt att undvika ett svar utan att allvarligt skada de sovjetisk-svenska relationerna.

Frågan uppstår då om det är lämpligt att fortsätta dra ut på svaret. Som ytterligare skäl anförs att händelserna i Ungern bidragit till en vidare försämring av relationerna, vilka i och för sig mycket troligt kan komma att förbättras igen inom 2-3 månader. Ledare i Sverige, däribland ERLANDER, UNDEÉN och NILSSON, har själva sagt att de goda svensk-sovjetiska relationerna, åtminstone till slutet av 1957, kommer att återupprättas.

I samband med detta, skriver TUGARINOV att det vore olyckligt att släppa svaret om några månader, alltså när en förbättring redan inletts. Detta skulle då leda till en förnyad försämring. Om ett svar istället lämnas inom en nära framtid så kommer det visserligen att leda till en hel del uppståndelse, men inte till någon ytterligare försämring. Svaret skulle undanröja "WALLENBERG-hindret" och bli en möjlighet för sovjetiska ledares resa till Sverige. Ännu ett argument för ett snabbt svar är att ambassadör RODIONOVs efterträdare kommer att mötas av sto-

1

ra svårigheter om frågan inte är löst innan hans ankomst till Sverige.

25. Förslag till svar av utrikesminister SJEPILOV och SEROV inklusive följebrev till CK. Resolution med godkännande från CK den 12-14 januari 1957

I skrivelsen säger SJEPILOV och SEROV att de, enligt CKs resolution från den 3 maj 1956, presenterar ett förslag till svar till Sveriges regering angående WALLENBERG. De ber om granskning av förslaget.

Förslaget säger att de sovjetiska myndigheterna noga kontrollerat det material som erhållits av den svenska sidan i mars-april samt maj 1956. Man har bl a undersökt arkiven i Lefortovo- och Ljubjankafängelset samt fängelset i Vladmimir. Utfrågningar av personer med anknytning till fallet har också genomförts. Resultatet var negativt.

Vid noggranna genomgångar av specialarkiv påträffades dock, i Ljubjankafängelsets sjukvårdsarkiv, ett dokument med anknytning till WALLENBERG. Det är en handskriven rapport daterad den 17 juli 1947, adresserad till ABAKUMOV från A L SMOLTSOV, chef för sjukvårdsavdelningen. Innehållet är följande:

"Jag meddelar härmed att, den av Er kände, fången WALLENBERG, inatt plötsligt avled i sin cell, förmodligen till följd av en hjärtinfarkt. Med anledning av Er order om personlig övervakning av WALLENBERG, ber jag om anvisningar angående vem som skall utföra obduktionen för att fastställa dödsorsaken." På rapporten har SMOLTSOV samma dag för hand skrivit:

"Rapporterat personligen till ministern. Order om att kroppen skall kremeras utan obduktion."

Någon mer information har ej påträffats och ovan nämnda SMOLTSOV dog den 7 maj 1953. Således drar man slutsatsen att WALLENBERG dog i juli 1947.

Fängslandet av WALLENBERG och den felaktiga informationen under en rad år var ett verk av

ABAKUMOV, som för sina svåra brott avrättats enligt en dom från Högsta domstolen. Den sovjetiska regeringen framför sina beklaganden.

En resolution från CK befäster förslaget för överlämnande till den svenska ambassaden i Moskva.

26. Förfrågan från RODIONOV, skandinaviska avdelningen till GROMYKO den 27 februari 1957

Förfrågan gäller en not som SOHLMAN överlämnat till ZACHAROV innehållande en önskan att det till svenska UD skall överlämnas nytt material rörande WALLENBERG om detta skulle påträffas. ZACHAROV meddelade SOHLMAN att inget nytt finns förutom det som presenterades den 6 februari.

RODIONOV ber om tillstånd att lämna den svenska noten obesvarad, framförallt som uppståndelsen i den svenska pressen avtagit.

En anteckning på brevet säger att man trots allt bör lämna svenskarna ett svar.

27. Skrivelse till CK från GROMYKO den 15 mars 1957

GROMYKO föreslår ett svar på SOHLMANS not (se punkt 26). I detta svar ska sägas att inget mer finns att lägga till det sovjetiska svaret från den 6 februari. Ett förslag om att CK ska godkänna MIDs förslag till svarsnot (finns ej med) är bifogat.

28. Brev från ZORIN, vice utrikesminister, till KGBchefen SJELEPIN den 17 februari 1959

ZORIN skickar över en kopia på den svenska noten från den 9 februari 1957 samt en skrivelse till CK angående ett svar till svenskarna. Om SJELEPIN är överens om innehållet i skrivelsen ombeds han skriva under. Skrivelsen till CK redogör för svenskarnas not från den 9 februari 1959 angående nya vittnesmål om WALLENBERG. MID och KGB anser det lämpligt att i svaret meddela att sovjets svar från den 6 februari 1957 innehåller alla fakta i frågan och att den förnyade undersökning som genomförts på svenskarnas begäran ej styrker de nya vittnesmålen.

Ett förslag till svarsnot till den svenska ambassaden är bifogat liksom ett förslag till godkännande från CK.

29. Skrivelse från KUZNETSOV, vice utrikesminister, till CK den 18 juni 1959

I samband med den svenska sidans återupptagna förfrågningar om WALLENBERG med stöd av nya vittnen som sägs ha sett honom i Sovjet efter 1947, anser MID det lämpligt att påminna den svenska sidan om att WALLENBERGs död är fullt fastlagd enligt de dokument som omnämnts i noten från den 6 februari 1957. Man bör meddela detta muntligt.

Meddelandet kommer i hög grad att hindra svenskarnas fortsatta hänvändelser angående WALLENBERG.

Ett förslag till godkännande från CK bifogas.

30. Information från ungerska UD erhållen av den sovjetiska ambassaden i Ungern samt ett följebrev till ZAMTJEVSKIJ, europeiska avdelningen vid MID

Från ungersk sida har man i utländsk press läst om ärendet WALLENBERG och då fått veta att LANGFELDER också hållits fängslad i Sovjet.

LANGFELDERS släktingar i Ungern väntar oroligt på nyheter om honom.

I följebrevet till MID ber ambassadören i Ungern att få bli informerad om resultatet för att kunna meddela ungerska UD.

31. Brev från KGBs vice ordförande LUNEV till ZAMTJEVSKIJ, MID, den 17 maj 1957

I samband med ungerska UDs förfrågan om LANGFELDER föreslår LUNEV att man svarar i enlighet med de uppgifter man lämnat till svenskarna. LANGFEDLER dog den 2 mars 1948 i fångenskap men man har inte hittat något material om honom i arkiven, därför är det omöjligt att fastställa omständigheterna kring hans vistelse i Sovjet.

Man kan förutse att dokumenten rörande LANGFELDER förstörts på order av MGBs förra ledning, eftersom de hade samband med WALLENBERG.

32. Instruktioner till ANDROPOV, ambassadör i
Ungern från MID den 17 september 1957

Instruktioner enligt punkt 31. Man instruerar också ambassadören att uttala en farhåga att om svenskarna håller kontakten med LANGFELDERS familj så kan informationen om hans öde användas för en ny antisovjetisk förtalningskampanj i Sverige.

F Ö R T E C K N I N G N R 1

Över arkiverade dokument som
överlämnats till den svenska
sidan i Stockholm den 5 de-
cember 1991

1. 1946-12-13
Möte med det svenska legationsrådet Barck-Holst (ur
S LOZOVSKIJs agenda) med bilaga.
2. 1952-03-18
A VYSJINSKIJs brev till J V STALIN med bilaga.
3. 1952-06-10
A VYSJINSKIJs brev till J V STALIN med bilaga.
4. 1953-02-12
Möte med Sveriges ambassadör SOHLMAN och ambassadrådet
Euler-CHELPIN (ur VYSJINSKIJs agenda).
5. 1955-03-05
Uppteckning av samtal mellan N BULGANIN och ambassadör
SOHLMAN.
6. 1956-03-09
Not från Sveriges utrikesminister UNDEN överlämnad till
RODIONOV, Sovjetunionens ambassadör.
7. 1956-03-19
Svarsbrev från MID (Sovjetunionens utrikesministerium)
till Sveriges ambassad i Moskva.
8. 1956-03-22
Redogörelse från MID (av M GRIBANOV) om förre svenske
diplomaten WALLENBERG.
9. 1956-03-29
Ur MIDs anteckningar inför överläggningarna med Sveriges
statsminister ERLANDER under dennes vistelse i Moskva.
10. 1956-03-30
Anteckningar från samtal med Sveriges inrikesminister
HEDLUND (ur V MOLOTOVs agenda).
11. 1956-03-31
V MOLOTOVs skrivelse till CK (kommunistpartiets central-
kommitté) med bifogade översättningar av dokument rörande
WALLENBERG-ärendet, vilka överlämnats av Sveriges inri-
kesminister HEDLUND den 30 mars 1956.
12. 1956-04-03
Möte med Sveriges inrikesminister HEDLUND (ur V MOLOTOVs
agenda).

13. 1957-02-07
Noteringar från samtal med Sveriges ambassadör SOHLMAN
den 6 februari 1957 (ur A A GROMYKOs agenda) med bilaga.
14. 1957-02-19
Noteringar från samtal med Sveriges ambassadör SOHLMAN
den 19 februari 1957 (ur A ZACHAROVs agenda) med bilaga.
15. 1958-05-04
A GROMYKOs skrivelse till CK med bilaga.
16. 1959-02-21
A GROMYKOs och A SJELEPINs skrivelse till CK med bilaga.
17. 1961-02-25 660/GS
Nedteckning av N CHRUSJTJEVS samtal med Sveriges ambassa-
dör SOHLMAN, med bilaga.
18. 1964-05-27
Noteringar från samtal med Sveriges ambassadör JARRING
den 26 maj 1964 (ur A KOVALEVs agenda).
19. 1964-06-07
A GROMYKOs skrivelse till CK med bilaga.
20. 1965-04-29
V KUZNETSOVs skrivelse till CK med bilaga.
21. 1965-05-12
Anteckningar från samtal mellan professor A L MJASNIKOV,
rektorn för Terapiinstitutet vid SSSRs akademi för medi-
cinsk vetenskap och Sveriges ambassadör JARRING den 11
maj 1965.
22. 1965-05-29
Sidor ur MIDs rapport om "Sveriges utrikespolitik och
sovjet-svenska relationer" rörande WALLENBERG.
23. 1965-06-01
A GROMYKOs skrivelse till CK med bifogade sidor ur MIDs
anvisningar inför samtal med Sveriges statsminister
ERLANDER.
24. 1965-06-21
Noteringar från samtal med Sveriges ambassadör JARRING
den 19 juni 1965 (ur B BONDARs agenda).
25. 1965-07-10
Anteckningar från samtal mellan professor A MJASNIKOV,
rektor för Terapiinstitutet vid den sovjetiska akademien
för medicinsk vetenskap och den svenska professorn
SVARTZ den 6 juni 1965.

26. 1979-01-22

V MALTSEVs skrivelse till CK.

27. 1979-09-07

A GROMYKOs skrivelse till CK.

1. Ur S A LAZOVSKIJs agenda den 13 december 1946
Möte med det svenska legationsrådet BARCK-
HOLST

BARCK-HOLST hänvisade till ambassadör SÖDERBLOMs möte den 15 juni med STALIN. SÖDERBLOM hade tagit upp WALLENBERG-frågan.

Generalissimus STALIN hade svarat SÖDERBLOM att han skulle ge i uppdrag att utreda denna fråga. Ännu den 13 december hade den svenska legationen inte fått något svar. WALLENBERGs familj belägrade UD, pressen blandade sig redan i ärendet och eventuellt tas det upp i riksdagen.

BARCK-HOLST vände sig till LOZOVSKIJ dels eftersom DEKANOZOV inte haft tid att ta emot honom, och dels för att LOZOVSKIJ sysslar med svensk press och själv kan se den kampanj som börjat föras i Sverige. LOZOVSKIJ påpekade att han inte längre arbetade på MID men skulle framföra vad BARCK-HOLST sagt. Två dokument som BARCK-HOLST överlämnade är bilagda.

Bil 1. Skrivelse från ambassaden i Moskva daterad den 12 december 1943 där det hänvisas till att SÖDERBLOM den 16 januari 1945 fått besked av vice utrikesminister DEKANOZOV, att sovjetiska trupper i Budapest tagit WALLENBERG i förvar och att man sedan inte fått någon information om WALLENBERG trots många påstötningar från den svenska legationen. Det hänvisas till SÖDERBLOMs möte med STALIN och dennes löfte den 15 juni 1946 och att det gått nästan två år sedan WALLENBERG försvann. Den svenska allmänheten har uppmärksammat WALLENBERG-frågan och den kommer att tas upp i riksdagen. Den svenska regeringen väntar sig nu ett konkret svar där det anges vad utredningarna, som de sovjetiska myndigheterna vid ett flertal tillfällen lovat att genomföra, gett för resultat.

Bil 2 är en översättning av ett svar på en interpellation angående WALLENBERG, ställd i den svenska riksdagen, ej daterad, ej underskriven, men med den innebörden att svenska regeringen gör allt för att reda ut vad som hänt med WALLENBERG.

2. Brev från VYSJINSKIJ till STALIN (översatt in extenso)

Till kamrat J V STALIN

Det svenska sändebudet i Moskva har i ett brev den 31 december 1944 till NKID bett den sovjetiska armén hjälpa medarbetarna vid den svenska beskickningen i Budapest under striderna i staden.

DEKANOV meddelade den 16 januari 1945 i en personlig not till det svenska sändebudet att enligt ett meddelande från Budapest påträffades sekreteraren vid den svenska beskickningen Raoul WALLENBERG i den del av staden som tagits av sovjetiska trupper. Och "att åtgärder vidtagits av den sovjetiska krigsmakten för att skydda herr WALLENBERG och hans tillhörigheter".

Fr o m den 24 april 1945 har svenskarna flera gånger vänt sig till MID och den sovjetiska legationen i Sverige med skriftliga och muntliga förfrågningar angående WALLENBERGs öde och vistelseort. Dessutom har svenska reaktionära kretsar startat en utbredd antisovjetisk kampanj med anledning av WALLENBERG-utredningen och dragit med sig några amerikanska personligheter (Henry WALLACE, Albert EINSTEIN m fl).

VYSJINSKIJ skickade en personlig not den 18 augusti 1945 till det svenska sändebudet i Moskva som svar på en förfrågan angående WALLENBERG. I noten meddelades att "som resultat av en noggrann granskning har det fastslagits att WALLENBERG inte finns i Sovjetunionen och att vi inte känner till honom". Man uttalade också en förmodan att "WALLENBERG dött under striderna i Budapest eller tagits av Szalasi-anhängare".

I ett domslut den 14 oktober 1948 av en Folkdomstol i Budapest rörande fascistledaren Deszi Dregan MIKLOSZ sades att hr WALLENBERG "försvunnit" den 15 januari 1945 och "tydligt mördats i ett bakhåll av Szalasi-anhängare".

Trots ovan nämnda not från kamrat VYSJINSKIJ och Budapestdomstolens uttalande, vilket svenskarna känner till och på sin tid kommenterades

i svensk press, har den svenska regeringen igen tagit upp frågan om att WALLENBERG ska återvända från Sovjetunionen tillbaka till Sverige under hänvisning till att de skulle ha material som bekräftar att WALLENBERG befinner sig i Sovjetunionen.

I den ovannämnda noten understryker den svenska regeringen att "den lägger stor vikt vid denna fråga, vars lyckliga upplösning på ett värdefullt sätt skulle stärka de goda förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige".

MGB anser det inte vara ändamålsenligt att vi ändrar vårt ställningstagande i denna fråga, vilket framlägs av kamrat VYSJINSKIJ i en personlig not den 18 augusti 1947.

MID stöder denna uppfattning och anser att vi absolut bör skicka en not med motsvarande innehåll som svar till den svenska regeringens senaste förfrågan angående WALLENBERG.

Svarsutkast bifogas

VYSJINSKIJ

18 mars 1952

Kopior av brevet är utskickade till MOLOTOV, MALENKOV, BERIJA, MIKOJAN, KAGANOVITJ, BULGANIN, CHRUSJTJEV.

Bil 1. Utkast till CKs beslut

Bil 2. Utkast till not till Sveriges regering i WALLENBERG-frågan. Den sovjetiska ambassaden meddelar att inget nytt framkommit och hänvisar till noten av den 18 augusti 1947.

3. VYSJINSKIJs brev till STALIN den 10 juni 1952

VYSJINSKIJ skriver att utrikesminister UNDÉN lämnat en not till sovjetiska ambassadören i Sverige RODIONOV den 23 maj 1952. Samma not överlämnades den 26 maj 1952 av ambassadör SOHLMAN till ZORIN.

Noten rör WALLENBERG som sägs ska ha sysslat med att rädda judar i Ungern undan de dåvarande myndigheterna och försvann i januari 1945.

Svenskarna har oupphörligen ställt frågor ang WALLENBERG sedan den 31 december 1944, skriver VYSJINSKIJ och upprepar att frågan gett upphov till en antisovjetisk kampanj i Sverige och att WALLACE och EINSTEIN medverkar i kampanjen. WALLENBERG-ärendet har dessutom tagits upp flera gånger i Sveriges riksdag.

Eftersom svenskarna fått svar redan den 18 augusti 1945 och sedan den 16 april 1952 på sin förfrågan angående WALLENBERG från den 11 februari 1952, så tycker inte VYSJINSKIJ att man behöver svara på den här senaste noten från svenskarna. Kommer det flera förfrågningar angående WALLENBERG från svenskarna skall man svara muntligt att det inte finns något nytt att tillägga.

Bil 1. CKs beslut att ej svara på svenska noten av 23 maj och att man ska svara muntligt på framtida förfrågningar från svenskarna angående WALLENBERG.

Bil 2. Översättning av not från UD daterad Stockholm den 11 februari 1952.

Bil 3. Kopia av not som SOHLMAN överlämnat till ZORIN den 26 maj 1952 underskriven i Stockholm den 23 maj 1952.

Bil 4. JERMOSJINS svar till statssekreterare LUNDBERG vid UD daterad den 16 april 1952.

Bil 5. VYSJINSKIJs brev till SOHLMAN den 18 augusti 1947.

4. Ur VYSJINSKIJs dagbok. Möte med SOHLMAN och VON EULER-CHELPIN den 12 februari 1952

Under mötet tar SOHLMAN upp WALLENBERGs försvinnande och undrar om de sovjetiska myndigheterna är beredda att granska de nya uppgifter som Sveriges regering fått från utländska källor.

VYSJINSKIJ svarar att han inte förstår varför SOHLMAN ställer dessa frågor och att svenskarna fått ett uttömmande svar redan i augusti 1947 och sedan i april 1952. VYSJINSKIJ säger att vi bryr oss inte om uppgifter som svenskarna fått utomlands ifrån. Vi vet själva bäst vad som

händer här hos oss i Sovjetunionen. VYSJINSKIJ säger till SOHLMAN att den enda avsikten med att framställa sådana frågor är att man söker störa förhållandet mellan Sverige och Sovjetunionen. SOHLMAN försäkrade att det inte var svenska regeringens avsikt, medan VYSJINSKIJ vidhöll att han inte kunde se något annat bakomliggande skäl.

Mötet pågick 20 minuter. ALEKSANDROV från 5:e avdelningen tolkade.

5. Samtal mellan BULGANIN och SOHLMAN den 5 mars 1955

BULGANIN och SOHLMAN talar om de goda svensk-sovjetiska förbindelserna och sedan tar SOHLMAN upp WALLENBERG som försvann i Ungern 1945 och enligt svenska uppgifter ska befinna sig i Sovjetunionen. SOHLMAN sade att han var övertygad om att om WALLENBERG hittades skulle han genast skickas tillbaka till Sverige. SOHLMAN påpekade att det skulle förbättra det svensk-sovjetiska förhållandet oerhört om man fann WALLENBERG.

BULGANIN svarade att han inte hade något att tillägga till de svar svenskarna fått tidigare. SOHLMAN nöjde sig med detta svar och talade sedan om Sveriges neutralitet, konstnärligt utbyte m m.

Samtalet pågick 18 minuter och skrevs ner av ALEKSANDROV.

6. Not från UNDÉN till ambassadör RODIONOV den 9 mars 1956

Angående den vikt svenska regeringen lägger vid WALLENBERG-frågans lösning

7. Kopia av svarsbrev från MID till Sveriges ambassad i Moskva. Överlämnat av GRIBANOV till chargé d'affaires PETRI den 19 mars 1956

Det fastslås att WALLENBERG ej finns i Sovjet.

Vittnesbörd från krigsförbrytare att WALLENBERG skulle finnas i Sovjet har inte verklighetsbakgrund.

8. Om den f d svenska diplomaten WALLENBERG, rapport skriven av GRIBANOV, chef för MIDs skandinaviska avdelning, den 22 mars 1956

GRIBANOV redogör för WALLENBERGs familjebakgrund, hans tjänst i Budapest och att svenskar-na fått besked från NKID att WALLENBERG tagits under beskydd av de sovjetiska trupperna i Budapest. När svenskarna ville ha hem honom fick de besked av de sovjetiska myndigheterna att han inte var i Sovjetunionen utan troligen dött i Budapest.

Svenskarna har ändå vid flera tillfällen velat ha besked om WALLENBERG och affären har blivit ett politiskt slagträ i Sverige. Det sovjetiska kommunistpartiets centralkommitté uppdrog den 1 mars 1956 åt den sovjetiske ambassadören i Sverige att meddela UNDÉN att det inte finns något att tillägga till de uttömmande svar de redan fått i WALLENBERG-frågan från den sovjetiska regeringen.

Den 19 mars i år överlämnade MID en not där svar gavs angående WALLENBERG till svenska ambassaden.

9. Utskick till medlemmarna i partipresidiet den 29 mars 1956

PM inför överläggningar med statsminister ERLANDER under dennes vistelse i Moskva.

I punkt 7 redogörs för att ERLANDER flera gånger tagit upp WALLENBERGs försvinnande och påstått att han ska finnas i Sovjet. Det sägs att ERLANDERS närstående sagt till sovjetisk ambassadpersonal i Sverige att han aldrig skulle tagit upp denna fråga i Moskva om han inte tvingats till det för att de borgerliga partierna inte skulle kunna utnyttja WALLENBERG-affären till sin fördel i höstens val genom att framhålla hur inaktiv regeringen varit i denna fråga.

I en not till den svenska regeringen meddelade MID den 19 mars 1956 att man efter upprepade svenska förfrågningar gjort noggranna efterforskningar och kommit fram till att WALLENBERG inte fanns i Sovjetunionen. De frigivna krigsförbrytarnas vittnesmål om att WALLENBERG finns

i Sovjetunionen kan man alltså inte sätta tilltro till. I noten framhölls att detta var ett uttömmande och slutgiltigt svar på att WALLENBERG ej finns i Sovjetunionen.

10. Utskick till medlemmarna i partipresidiet den 31 mars 1956. Ur MOLOTOVs agende den 30 mars 1956. Noteringar från samtal med inrikesminister HEDLUND.

Närvarande vid samtalet var från sovjetisk sida SEMENOV och RODIONOV och från svensk sida JARRING och 2:e sekreteraren vid UD LORENTZON.

HEDLUND framförde, att visserligen trodde han på alla uppgifter ang WALLENBERG som Sovjetunionen framlagt, men å andra sidan var landet så stort att någon detalj kunde undgått landets ledning. Något sådant kunde t o m hända i ett sådant litet land som Sverige. Nu hade den svenska regeringen fått nya fakta i ärendet och ville framlägga dem för den sovjetiska regeringen.

Man var uppenbarligen helt enig om att WALLENBERG togs under beskydd under krigets slut, men nu hade det kommit fram uppgifter till den svenska regeringen att WALLENBERG befann sig i ett fängelse i Moskva 1945.

En tysk, RICHTER, som under krigets slutskede var attaché vid tyska legationen i Bukarest, har under ed vittnat om att WALLENBERG förts över till Lobjankafängelset den 17 januari 1945, och befanns sig där i cell nr 123. RICHTER gav ett så detaljerat vittnesmål, att det inte kunde finnas några tvivel om att det var just WALLENBERG det handlade om. Dessutom fanns det ca 20 vittnesmål om att WALLENBERG förts från Lobjankafängelset till Lefortovofängelset och där placerats i cell nr 203. Det första vittnet som nämnt detta var en tysk, ZUPPRIAN, som vid krigsslutet var chef för ett tyskt vetenskapligt institut, som var underordnat den tyska legationen i Bukarest.

ZUPPRIAN satt från den 21 september 1944 till ca 20 april 1945 i Lefortovofängelsets cell nr 151. Han liksom andra vittnen upprätthöll förbindelse med WALLENBERG och hans kamrater i cell nr 203.

Materialet som svenskarna överlämnade vid detta tillfälle rörde perioden 1945-47 och hade överlämnats till svenskarna sommaren och hösten 1955. MOLOTOV undrar om svenskarna lämnat över detta material tidigare. Nej, detta var nytt material. Materialet var av stor omfattning och på franska och tyska, vilket enligt MOLOTOV ju tog lång tid att få översatt. HEDLUND undrade emellertid om det var möjligt att de kunde träffas igen medan delegationen var i Moskva. MOLOTOV lovade att det skulle ordnas ett möte till innan delegationen avreste.

ALEKSANDROV har översatt och nedtecknat samtalet.

11. MOLOTOVs rapport till CK med 19 bilagor, vilka överlämnats av HEDLUND till MOLOTOV den 30 mars 1956

MOLOTOV har skrivit till för hand att MIDS förslag kommer att presenteras den 2 april.

Bil 1. Gustav RICHTERS vittnesmål översatt från tyska. 5 sidor.

Bil 2. Vittnesmål av Ernst HUBER. Översatt från tyska. 5 sidor.

Bil 3. Vittnesmål av Erhard HILLE. Översatt från tyska. 6 sidor.

Bil 4. Vittnesmål av Horst KITCHMAN. Översatt från tyska. 3 sidor.

Bil 5. Vittnesmål av Gotthold STARKE. Översatt från tyska.

Bil 6. Vittnesmål av Bernhard RENSINGHOFF. Översatt från tyska. 3 sidor.

Bil 7. Vittnesmål från Karl ZUPPRIAN, översatt från tyska. 2 sidor.

Bil 8. Vittnesmål av Claudio DE MOR. Översättning från franska. 2 sidor samt intyg från Notarius Publicus i Köln. Översatt från tyska.

Bil 9. Vittnesmål av Claudio DE MOR. Översatt från franska samt intyg översatt från tyska. 2 sidor.

Bil 10. Vittnesmål av Billi BERGEMAN. Översatt från tyska. 2 sidor.

Bil 11. Vittnesmål av Ernst WALLENSTEIN. Översatt från tyska. 3 sidor.

Bil 12. Vittnesmål av Heinz-Helmut VON HINKEL-DEV. Översatt från tyska. 3 sidor.

Bil 13. Vittnesmål av Franz Eckard VON BENTIWEGNI. Översatt från tyska. 3 sidor.

Bil 14. Vittnesmål av greve Rüdiger ADELMAN VON ADELSMANFELDEN. Översatt från tyska. 2 sidor.

Bil 15. Noteringar från ett samtal med vice-amiral Hans Erich VOSS den 31 januari 1956. Översatt från tyska. 4 sidor.

Bil 16. Vittnesmål av dr Anton MORMAN. Översatt från tyska. 2 sidor.

Bil 17. Vittnesmål av Wilhelm MONKE. Översatt från tyska. 2 sidor.

Bil 18. Vittnesmål av Rudolf TEN HOMPEL. Översatt från tyska. 3 sidor.

Bil 19. Vittnesmål av dr Joachim VORWERK. Översatt från tyska. 2 sidor.

12. Möte med HEDLUND den 3 april 1956 kl 15.30. Ur MOLOTOVs agenda. Utskick till partipresidiets medlemmar samt till SEROV och DUDOROV den 4 april

Det är samma personer närvarande som vid förra mötet: JARRING, LORENTZON, SEMENOV och RODIONOV.

MOLOTOV säger att den sovjetiska regeringen f n inte har något att tillägga utöver vad som tidigare meddelats i WALLENBERG-ärendet.

Ändå tänker den sovjetiska regeringen, med hänsyn till statsminister ERLANDERS förfrågan, be behöriga sovjetiska myndigheter att gå igenom det material rörande WALLENBERG som nu överlämnats och kommer att rapportera resultatet till den svenska regeringen. HEDLUND svarade att regeringen väntade med största tillförsikt på resultatet av den sovjetiska utredningen.

13. Ur GROMYKOs agenda. Möte med SOHLMAN den 6 februari 1957.

GROMYKO tog emot SOHLMAN kl 15.00 och överlämnade en promemoria angående resultaten av utredningen av WALLENBERG.

SOHLMAN bad att man inte skulle publicera texten innan den svenska regeringen fått ta del av den.

Samtalet pågick i 15 minuter. VOROZJEJKIN, 1:e sekr vid skandinaviska avdelningen var närvarande.

Bil 1 är det PM som överlämnades.

I promemorian förklaras att man forskat i flera arkiv utan att hitta något och förhört de personer som förekommit i det svenska materialet. Det visade sig att ingen av dem man förhört kände till WALLENBERG.

När man forskade i de medicinska arkiven i Lubjankafängelset upptäcktes dock dokument rörande WALLENBERG. Det är en handskriven rapport till ABAKUMOV, f d ministern för den sovjetiska säkerhetstjänsten, från A L SMOLTSOV, chef för detta fängelses sjukvård: "Jag meddelar härmed att den av Er kände fången WALLENBERG inatt plötsligt avlidit i sin cell, förmodligen till följd av hjärtinfarkt. Med anledning av Er order om personlig övervakning av WALLENBERG, ber jag Er om anvisningar angående vem som skall utföra obduktionen för att fastställa dödsorsaken."

Rapporten är underskriven den 17 juli 1947 och samma dag har MOLTSOV gjort följande anteckning: "Rapporterade personligen till ministern. Order om att kroppen skulle kremeras utan obduktion."

I promemorian sägs vidare, att man inte kunnat få fram några andra uppgifter och att MOLTSOV dog den 7 maj 1953.

Att dessa uppgifter inte kommit fram tidigare beror helt och hållet på ABAKUMOVs brottsliga verksamhet. ABAKUMOV har dömts av Sovjetunionens högsta domstol och avrättats.

Den sovjetiska regeringen framför sina kondoleanser till Sveriges regering och WALLENBERGs anhöriga.

14. Ur vice utrikesminister ZACHAROVs agenda. Noteringar från samtal med SOHLMAN den 19 februari 1957.

SOHLMAN överlämnade en not som svar på den sovjetiska promemorian rörande WALLENBERG av den 6 februari 1957.

SOHLMAN önskade personligen framföra vissa åsikter, nämligen att om det framkom ytterligare uppgifter om WALLENBERG så förväntade sig UD att bli underrättat härom. Den svenska regeringen förbehöll sig rätten att överlämna ytterligare material i WALLENBERG-ärendet, ifall sådant skulle dyka upp. SOHLMAN underströk att den svenska regeringen alltid undersökte sådana uppgifter mycket noggrant och aldrig överlämnade material om det fanns det minsta tvivel om dess trovärdighet.

ZACHAROV upprepar att noten av den 6 februari 1957 innehöll allt som de sovjetiska myndigheterna fått fram om WALLENBERG. ZACHAROV tog emot den svenska noten och förbehöll sig rätten att, om så var nödvändigt, åter hänvisa till den sovjetiska noten av den 6 februari 1957.

Närvarande vid samtalet, som var 20 minuter långt, var 2:e sekr vid den skandinaviska avdelningen, VOROZJEJKIN, som också gjort översättningen av den svenska noten till ryska.

Noten är från svenska regeringen men utskriven på svenska ambassaden i Moskva och innehåller klagomål på hur det hela sköts från sovjetisk sida. Sedan WALLENBERG togs om hand av de sovjetiska trupperna i Budapest krävdes det 20 påstötningar innan man fått något konkret svar.

15. GROMYKOs skrivelse till CK den 4 maj 1958

Den 6 februari fick den svenska ambassadören SOHLMAN enligt CKs beslut ett PM där det fastslogs att WALLENBERG dött i juli 1947 i Moskva. Den sovjetiska regeringen framförde kondoleanser till den svenska regeringen och till WALLENBERGs släktingar. Promemorian publicerades i svensk press.

Ändå kom i mars detta år ett brev till CHRUSJTJEV från WALLENBERGs mor med begäran att man ska skicka hennes son tillbaka till Sverige.

MID tycker att man ska meddela SOHLMAN om WALLENBERGs mors brev och be honom informera modern om innehållet i den sovjetiska noten av den 6 februari 1957.

Bil 1 är utkast till CK-beslut angående bil 2.

Bil 2 är ett utkast till ett muntligt meddelande till SOHLMAN med uppmaning att han ska informera WALLENBERGs mor om innehållet i noten av den 6 februari 1957.

16. GROMYKOs och SJELEPINs meddelande till CK den 21 februari 1959

GROMYKO och SJELEPIN meddelar att svenskarna nu igen inkommit med en not den 9 februari detta år. Där sägs att enligt vittnesmål ska WALLENBERG efter 1947 ha överförts till ett fängelse i staden Vladimir. Den svenska regeringen ber att det snarast undersöks om WALLENBERG befinner sig i Vladimirfängelset.

MID och KGB anser det vara ändamålsenligt att svara svenskarna att allt man vet om WALLENBERG finns i ovan nämnda not av den 6 februari 1957, och att nya efterforskningar som gjorts inte bekräftat de svenska uppgifterna om att WALLENBERG skulle vistats i Vladimirfängelset.

Bil 1. Utkast till CK-beslut att man ska antaga KGBs och MIDs förslag.

Bil 2. Utkast till svarsnot från MID till svenska ambassaden där det hänvisas till noten av den 6 februari 1947 och säger att intet nytt har framkommit därefter.

Bil 3. Not av den 9 februari 1959 från svenska ambassaden i Moskva till MID, där den översatts av MOZJAJEV.

17. Uppteckning av samtal mellan CHRUSJTJEV och SOHLMAN den 25 februari 1961

SOHLMAN har med ett brev från ERLANDER som rör WALLENBERG. CHRUSJTJEV förstår inte varför svenskarna tjarar om "WALLENBERG-affären" och jämför det med att han skulle kräva en förklaring på hur det kom sig att Karl XII anföll Peter den store.

SOHLMAN vill ändå att CHRUSJTJEV läser brevet. Men det vill CHRUSJTJEV inte göra. "Jag tänker inte läsa det, det här ärendet får minsann MID syssla med." För egen del anser CHRUSJTJEV att svenskarna tar upp denna fråga bara för att illfänas och för att "det kalla kriget" ska bli än värre m m.

Närvarande under samtalet var vice utrikesminister KUZNETSOV och samtalet nedtecknades av ALEKSANDROV.

Ett tillägg har gjorts med svårläst handstil med den innebörden att nedteckningen av samtalet ej har lästs/godtagits av CHRUSJTJEV.

Tage ERLANDERS brev till CHRUSJTJEV är med som bilaga i en inofficiell översättning till ryska gjord av den svenska sidan. Noten överlämnades i två exemplar, ett på svenska och ett på ryska.

I noten meddelas att Nanna SVARTZ fått uppgifter från en känd sovjetisk företrädare för medicinsk vetenskap att WALLENBERG skulle befinna sig på psykiatriskt sjukhus i Moskva och att hans hälsa var dålig.

18. Ur KOVALEV's agenda. Noteringar från samtal med JARRING den 26 maj 1964.

GROMYKO beslöt den 31 maj 1964 att dessa noteringar skulle sändas ut till medlemmarna i och kandidaterna till partipresidiet.

JARRING har bett att få träffa KOVALEV. JARRING har varit hemma i Stockholm för att planera

inför CHRUSJTJEVs besök i Sverige som alla såg fram emot. ERLANDER, NILSSON och PALME hade speciellt diskuterat WALLENBERG-ärendet med JARRING och man ville undvika att detta skulle komma upp som ett störande moment under besöket.

SVARTZ vidhöll sina uppgifter om att MJASNIKOV sagt att WALLENBERG lever och finns på ett psykiatriskt sjukhus. SVARTZ hade endast berättat för ERLANDER om MJASNIKOVs uppgifter och på ERLANDERs uppmaning inte berättat något för WALLENBERGs familj eller för pressen. Men under besöket kanske det inte ginge att undvika att pressen tog upp WALLENBERG-fallet.

För att undvika negativa följder av en pressdebatt framlade den svenska sidan följande förslag.

1. CHRUSJTJEV säger något om att WALLENBERG kanske fortfarande finns i livet, och att ERLANDER kan meddela pressen att han har fått löfte att den sovjetiska sidan ska utreda frågan.

2. UD kan lämna ett meddelande till pressen att UD och MID diskuterat WALLENBERG-ärendet och att det skulle tas upp igen till diskussion. Detta skulle släppas ut 8-10 dagar innan CHRUSJTJEVs besök. Då skulle ERLANDER kunna tacka CHRUSJTJEV för detta under besöket.

JARRING framhöll att dessa förslag inte var att betrakta som en demarche utan ett ärligt försök att hitta en utväg ur en mycket besvärlig situation.

JARRING fick till svar att den sovjetiska sidan ansåg WALLENBERG-ärendet vara avslutat efter alla de noggranna utredningar som sovjetiska myndigheter genomfört och det bästa vore om den svenska regeringen, innan CHRUSJTJEVs besök, offentligt meddelade att den också ansåg WALLENBERG-ärendet vara en avslutad affär.

JARRING sade att ett sådant uttalande skulle framkalla ett stort rabalder i svensk press och SVARTZ skulle då meddela WALLENBERG-familjen att WALLENBERG levde och befann sig på ett psykiatriskt sjukhus.

KOVALEV framhöll att SVARTZ' uppgifter motsades av MJASNIKOVs brev. JARRING påpekade att om SVARTZ' och MJASNIKOVs versioner publicerades skulle den svenska pressen enbart publicera SVARTZ' version och göra en antisovjetisk sensation av den.

JARRING fortsatte att framhålla att den svenska regeringen ansåg det vara viktigt att CHRUSJTJEVs besök blev lyckat. De motsägelsefulla uppgifterna från SVARTZ och MJASNIKOV togs upp igen. Samtalet slutade med att KOVALEV lovade att informera MIDs ledning om deras samtal.

KOSATJEV, attaché vid skandinaviska avdelningen var närvarande under samtalet.

19. GROMYKOs rapport till CK den 7 juni 1964 med bilagor

JARRING besökte MID och meddelade att han fått i uppdrag att diskutera ärendet rörande WALLENBERG som dött i Lubjankafängelset 1947. JARRING hänvisade härvid till att den svenska läkaren SVARTZ fortsatte att hävda, trots professor MJASNIKOVs protester, att han sagt henne att WALLENBERG skulle vara vid liv. Därför insisterade den svenska sidan på att man ska utreda WALLENBERGS-frågan vidare. JARRING föreslog att CHRUSJTJEV under sitt besök i Sverige skulle meddela att WALLENBERG-ärendet skulle utredas ytterligare. Om det inte gick skulle UD dagen innan besöket informera om att man överenskommit med MID att den sovjetiska sidan skulle genomföra en ny utredning om WALLENBERG.

MID anser att JARRING bör få ett muntligt svar där man skulle avvisa det svenska förslaget att ta upp WALLENBERG-ärendet igen.

Bil 1. Utkast till CK-beslut.

Bil 2. Text för muntligt meddelande till svenska ambassaden i Moskva (översatt in extenso).

Som svar på er förfrågan av 26 maj 1964 har jag fått i uppgift att delge er följande:

Sovjetiska myndigheter har utrett frågan fullständigt och allt finns i promemoria av den 6 februari 1957 där det meddelas att WALLENBERG

dött 1947. Inget nytt har framkommit som kan tilläggas. Uppgifter om att WALLENBERG fortfarande skulle vara vid liv efter 1947 härrör sig antingen från missförstånd eller illvilja från vissa kretsar i Sverige som vill försämra förhållandet mellan Sovjetunionen och Sverige.

WALLENBERG har inte och kan inte ha befunnit sig i vare sig någon sjukvårdsinrättning eller fängelse efter 1947. Den sovjetiska sidan har inga som helst tvivel på att WALLENBERG dog den 17 juni 1947 i Lubjankafängelset.

Den sovjetiska sidan anser att alla möjligheter till att utreda WALLENBERGs död är uttömda och anser inte att det finns någon anledning att vidare ägna sig åt denna fråga. Att gräva i det sorgliga förflutna är enbart till skada för de sovjet-svenska relationerna.

20. KUZNETSOVs rapport den 29 april 1965 till CK med bilagor

JARRING överlämnade den 22 mars i år ett brev från ERLANDER till KOSYGIN i ärendet WALLENBERG (brevet bifogas).

ERLANDER vill att man gör ytterligare efterforskningar och hänvisar till de motsägelsefulla uppgifter som kommit från SVARTZ och MJASNIKOV. SVARTZ framhåller att MJASNIKOV sagt att WALLENBERG befann sig på sjukhus, vilket MJASNIKOV har förnekat att han sagt i sitt brev av den 29 april 1964.

Den 30 mars bad den svenska ambassadören MID att ordna ett sammanträffande med professor MJASNIKOV.

MID anser att man bör svara ERLANDER via den sovjetiska ambassaden i Stockholm samt göra det möjligt för ambassadören att få träffa MJASNIKOV.

KGB (ZACHAROV) är med på det.

Förslag till yttrande bifogas.

Bil 1. De två punkterna som ska tas upp på mötet i CK.

Bil 2. Förslag till vad sovjetiska ambassadören skall uppdras att utföra och det är i stort sett att uppsöka ERLANDER och tala om att inget finns att tillägga i WALLENBERG-frågan och att svenska regeringen bör försöka få stopp på alla dessa spekulationer om WALLENBERG.

Ambassaden ombeds telegrafera när uppdraget är utfört.

Bil 3. Brev från ERLANDER till KOSYGIN den 11 februari 1965. Översatt från svenska till ryska av BONDAR.

21. Noteringar från samtal mellan professor MJASNIKOV och ambassadör JARRING den 11 maj 1965

MJASNIKOV är i samtalet helt avvisande. Han hade aldrig hört talas om WALLENBERG innan SVARTZ nämnde honom. MJASNIKOV kom till Moskva först 1948 och då var ju WALLENBERG redan död vilket den sovjetiska regeringen redan meddelat svenskarna. Ingenting av detta nämnde SVARTZ i sitt samtal med MJASNIKOV. Den enda förklaring MJASNIKOV kan komma med till att SVARTZ så totalt missförstått honom är att de talade med varandra på tyska och därför kunde missförstått varandra. JARRING invände dock att SVARTZ sagt att hon talat många gånger på tyska med MJASNIKOV och alltid förstått honom utmärkt väl. MJASNIKOV påpekade att i vetenskapliga samtal var det lättare att förstå varandra. JARRING undrade om MJASNIKOV var beredd att ta emot SVARTZ för diskussion. MJASNIKOV sade att han gärna diskuterade vetenskapliga frågor med SVARTZ men inte ansåg det vara meningsfullt att diskutera WALLENBERG med henne.

Samtalet är nedskrivet av KOSATJEV, attaché vid skandinaviska avdelningen, och daterat den 12 maj 1965. KUZNETSOV bestämde den 15 maj 1965 att det skulle skickas ut till alla medlemmar och kandidater i partipresidiet.

22. Delar av MID:s rapport om svensk utrikespolitik och de sovjet-svenska relationerna i WALLENBERG-frågan, daterad den 29 maj 1965

WALLENBERG-ärendet (översatt in extenso)

Den svenske diplomaten R WALLENBERG arresteras-

des av sovjetiska trupper i Budapest under krigets slutskede och dog i juli 1947 i Lubjankafängelset, vilket meddelades svenskarna i februari 1957.

1959 meddelade den svenska ambassaden att de svenska myndigheterna hade informationer om att WALLENBERG skulle vistats i ett fängelse i Vladimir efter 1947. Svenskarna fick till svar att detta inte överensstämde med verkligheten.

I februari 1961 yrkade ERLANDER på att en ny undersökning skulle göras eftersom han fått information från SVARTZ att hon under sin vistelse i Moskva skulle fått besked från professor MJASNIKOV att WALLENBERG skulle befinna sig på sjukhus.

MJASNIKOV förnekade kategoriskt i ett brev till SVARTZ den 29 april 1964 att han skulle sagt något sådant.

WALLENBERG-ärendet har också tagits upp från svensk sida i samband med utrikesminister NILSSONS besök i Sovjetunionen (maj 1963), under GROMYKOs besök i Sverige (mars 1964) och under statsbesöket i Sverige (juni 1964).

ERLANDER har den 11 februari detta år i ett brev till KOSYGIN ånyo tagit upp frågan om en förnyad undersökning av WALLENBERGs öde. ERLANDER fick svar på denna förfrågan den 13 maj i år men meddelade att detta svar inte kunde anses innebära att WALLENBERG-ärendet var avslutat.

Underskrivet av MIDs skandinaviska avdelning

**23. Material från MID till CK med anledning av de förestående samtalen med ERLANDER.
1 juni 1965**

Texten är ett utdrag ur det PM som berör vilka ämnen man ska ta upp med ERLANDER och vad man ska trycka på. Ett kort stycke handlar om WALLENBERG och lyder:

"ERLANDER kommer tydligen ta upp ärendet om den f d svenska diplomaten R WALLENBERG, som togs till fånga av sovjetiska trupper under krigsslutet i Budapest och dog i Lubjankafängelset 1947.

Om så är fallet ska ni vägledas av det som uttrycks i vårt brev till ERLANDER den 11 februari i år (CKs förordning nr P201/94 av den 7 maj 1965)."

24. Ur BONDARs agenda. Notering från samtal med JARRING den 19 juni 1965.

När BONDAR var jourhavande diplomat på MID den 19 juni söktes han av JARRING som ville tala med chefen för skandinaviska avdelningen eller med BONDAR.

BONDAR ringde upp JARRING sedan han talat med SLJUSAR, jourhavande på ministerns sekretariat. JARRING hade fått i uppdrag av UD att meddela att ERLANDER bett att man skulle ordna ett möte mellan MJASNIKOV och SVARTZ, vilket talats om under ERLANDERs och KOSYGINs samtal den 17 juni i år och avsetts äga rum innan den 15 juli i år.

25. Samtal mellan MJASNIKOV och SVARTZ den 6 juli 1965

GROMYKO beordrade den 10 juli 1965 att utskriften ska skickas ut till partipresidiemedlemmarna

SVARTZ tog genast upp WALLENBERG-frågan. Hon började med att hon var bekant med Aleksandra KOLLONTAJ och god vän med WALLENBERGs föräldrar. SVARTZ' vänskap med WALLENBERGs mamma har gjort att hon ägnat sig åt att forska i hans öde. Hon radade också upp en rad uppgifter som hon inte fått att gå ihop. WALLENBERG skulle dött den 17 juli 1947 i Ljubjanka. Den 27 juli 1947 blev ett antal krigsfångar i Ljubjankafängelset utfrågade av folk som inte tillhörde fängelseledningen angående WALLENBERG. Den 18 augusti 1947 meddelade VYSJINSKIJ att inget var känt om WALLENBERG i Sovjetunionen och dessutom hade flera f d krigsfångar i sovjetiska fängelser vittnat om att han flyttats till Lefortovofängelset och sedan vistats i fängelsesjukhuset i Vladimir under 50-talet.

SVARTZ hänvisade till hennes och MJASNIKOVs samtal i januari 1961 där MJASNIKOV ska ha sagt att han kände till att WALLENBERG var i mycket dålig kondition och psykiskt sjuk. Hon hänvisa-

de också till ett samtal den 28 mars 1961 som hon hade med MJASNIKOV. Under det första samtalet var akademiledamoten SPERANSKIJ närvarande och en annan läkare tittade in under samtalet. SPERANSKIJ avled 1963.

MJASNIKOV förnekade att han yttrat sig om WALLENBERG. Han hade aldrig hört talas om WALLENBERG innan SVARTZ tog upp frågan och har aldrig haft något med fängelser eller fängelse-sjukhus att göra. MJASNIKOV hävdade liksom tidigare att det var ett missförstånd beroende på MJASNIKOVs dåliga kunskaper i tyska och förargades över att SVARTZ tagit upp denna fråga och försatt honom i denna pinsamma situation.

De enades aldrig. Samtalet pågick under 2 timmar och 45 minuter. Närvarande var JARRING och FARAFONOV, råd vid skandinaviska avdelningen vid MID och KOSATJEV, tolk. Samtalet skrevs ner av FARAFONOV och KOSATJEV. Dessa frågade också MJASNIKOV efter samtalets slut om mötet den 28 mars 1961. MJASNIKOV sade att det aldrig ägt rum. När MJASNIKOV fick höra att SVARTZ var i antågande smet han ut från sitt institut via bakdörren. MJASNIKOV hade också bett sin fru att säga att han inte var hemma ifall SVARTZ skulle ringa. SVARTZ hade emellertid aldrig ringt till hans hem.

26. MALTSEVs skrivelse till CK, daterad den 22 januari 1979 (överatt in extenso)

I ett PM som UD lämnat till sovjetiska ambassaden i Stockholm den 3 januari ber den svenska regeringen den sovjetiska regeringen att vidtaga förnyad granskning av vissa frågor som rör WALLENBERG. Denne togs av sovjetiska trupper under andra världskriget i Budapest och dog i juli 1947 i Lubjanka, vilket officiellt meddelats svenskarna 1957 och 1965 (nr 11 72/14 av 5 februari 1957 och nr II 201/94 av 7 maj 1965).

Den svenska regeringen motiverar en förnyad undersökning med att det kommit fram nya uppgifter om att WALLENBERG skulle befunnit sig i sovjetiska fängelser åtminstone fram till 1975.

MID anser det vara lämpligt att i svaret till Sveriges regering vidhålla den ståndpunkt i WALLENBERG-frågan som framlagts tidigare. Samtidigt skulle man också kunna meddela att en ytterligare undersökning visat att den information som den svenska regeringen hänvisat till den 3 januari i år inte har någon verklighetsbakgrund.

KGB (ANDROPOV) har tillstyrkt

Bil 1. Utkast till svar till Sveriges regering, vilket ska stadfästas av CK (ordet utkast överstruket).

Bil 2. PM (översatt in extenso).

Den sovjetiska regeringen meddelade redan 1957 officiellt den svenska regeringen att en noggrann och uttömmande utredning visat att WALLENBERG dog i juli 1947.

På den svenska regeringens begäran gjordes en ny genomgång av dokumenten i denna fråga 1965 och denna utredning bekräftade att inget nytt framkommit om WALLENBERGs öde och inte kan framkomma.

Denna slutsats har också i alla avseenden bekräftats genom kontroll av de uppgifter som den svenska regeringen refererat till i sin not av den 3 januari detta år. Påståendet att WALLENBERG skulle funnits i Sovjetunionen fram till 1975 inte motsvarar verkliga förhållanden.

27. GROMYKOs meddelande till CK den 7 september 1979

GROMYKO skriver att många svenska representanter även på regeringsnivå under senare tid tagit upp WALLENBERGs-frågan. Trots sovjetiskt svar nr P 139/85 (65) av den 23 januari 1979 har statsminister ULLSTEN den 22 augusti vänt sig till KOSYGIN och bett om ännu en utredning i WALLENBERG-ärendet på grundval av information som man fått av den sovjetiske medborgaren KAPLAN som f n sitter i fängelse. Fast förfrågan kommer från den svenska regeringen så har den karaktär av en personlig fråga från ULLSTEN och den har publicerats i svensk press och utnyttjas som fientlig propaganda mot Sovjetunionen i valkampanjen inför riksdagsvalet den 16 september .

MID anser det vara ändamålsenligt att via sovjetiska ambassaden bekräfta vår position som tidigare fastslagits för Sveriges regering och understryka att den sovjetiska sidan anser att det inte finns något att tillägga i WALLENBERG-frågan.

Förslaget till uttalande bifogas.

På bilagorna är ordet utkast överstruket.

Bil 1. Förslag till CK-beslut för att fastställa texten i bilaga 2.

Bil 2. Till sovjetiska ambassaden i Stockholm. Besök statsminister ULLSTEN och säg att ni har fått i uppdrag att lämna följande svar på ULLSTENS brev till KOSYGIN av den 22 augusti 1979.

Ambassadören skall säga att den sovjetiska sidan vid ett flertal tillfällen utrett WALLENBERG-frågan sedan man gett besked om att WALLENBERG dog 1947. Trots att man var övertygad om att WALLENBERG dog då, hade ryska myndigheter vid alla dessa förfrågningar gjort grundliga undersökningar i ärendet.

Inget har framkommit som tyder på att WALLENBERG skulle vara vid liv efter 1947 och detta gäller också de senaste vittnesmålen som svenskarna hänvisat till den 3 januari och 22 augusti i år.

"Den sovjetiska regeringen anser därmed WALLENBERG-frågan avslutat och kan inte låta bli att beklaga att Sveriges regering betvivlar den sovjetiska sidans uppriktighet i denna fråga.

Den sovjetiska sidan är övertygad om att ömsesidig tillit mellan regeringarna och folket i våra båda länder är en nödvändig förutsättning för en vidare utveckling av grannsämjan mellan Sverige och Sovjet vilket våra båda länder i lika hög grad intresserade."

Telegrafera när uppdraget är utfört.

С П Р А В К А

о фондах архивных материалов, просмотренных в связи
с установлением судьбы Р.Валленберга

1. Управление контрразведки "Смерш" НКО СССР 2 Украинского фронта - 1945 год
2. Отдел контрразведки "Смерш" 18 стрелкового корпуса - 1945 год
3. Отдел контрразведки "Смерш" 30 стрелкового корпуса - 1945 год
4. Отдел контрразведки "Смерш" 25 стрелковой дивизии - 1945 год
5. Отдел контрразведки "Смерш" 36 стрелковой дивизии - 1945 год
6. Отдел контрразведки "Смерш" 151 стрелковой дивизии - 1945 год
7. Отдел контрразведки "Смерш" 155 стрелковой дивизии - 1945 год
8. Отдел контрразведки "Смерш" 317 стрелковой дивизии - 1945 год
9. Управление контрразведки "Смерш" 3 Украинского фронта - 1945 год
10. Главное управление контрразведки "Смерш" НКО СССР (центральный аппарат) - 1945-1946 годы
11. 4 отдел ГУКР "Смерш" НКО СССР - 1945-1946 годы
12. Инспекция союзной контрольной комиссии в Венгрии - 1945 год
13. Секретариат МГБ-КГБ 1945-1962 годы
14. 3 Главное управление МГБ СССР - 1946-1949 годы
15. 4 отдел 3 Главного управления МГБ СССР - 1946-1949 годы
16. 6 отдел (следственный) ГУКР "Смерш" НКО СССР (журналы регистрации следственных дел ГУКР "Смерш") - 1944-1945 годы
17. 7 отдел (учетный) 3 Главного управления МГБ СССР (журналы регистрации следственных дел по 3 Главному управлению) - 1945-1948 годы

18. I-ый спецотдел НКВД СССР (Переписка об арестованных военнопленных и интернированных, списки заключенных, прибывших во внутреннюю, Лефортовскую, Бутырскую и др. тюрьмы НКВД-НКГБ, освобожденных и убоьвших из мест заключения) - 1945-1948 годы.

19. Отдел "А" НКГБ-МГБ СССР (журналы регистрации следственных дел и арестованных) - 1943-1947 годы

20. Внутренняя тюрьма НКГБ-МГБ СССР - 1945-1950 годы.

21. Лефортовская тюрьма НКГБ-МГБ СССР - 1945-1950 годы.

22. Сухановская тюрьма НКГБ-МГБ СССР - 1945-1950 годы.

(По фондам тюрем просмотрены списки заключенных, освобожденных и убоьвших из мест заключения; журналы регистрации заключенных вызова их на допрос и перевода из одной тюрьмы в другую).

23. Уголовные дела на лиц, которые соприкасались с Валленбергом.

24. Личные дела бывших сотрудников МГБ-КГБ, принимавшие участие в работе с Р.Валленбергом и соприкасавшимися с ним лицами в 1945- 1947 годах.

Примечание: Кроме того были запрошены архивы: ЦК КПСС, МИЦ РФ, Министерства обороны РФ, МВД РФ, центральный архив Российской Федерации (фонд главного управления по делам военнопленных и интернированных), Центральный государственный архив Октябрьской революции (ЦГАОР), Донской крематорий, ВНИИ общей судебной психиатрии им.В.П.Сербского, Клиническая психиатрическая больница им.П.П.Кащенко.

Ambassadens översättning

R E D O V I S N I N G

av de arkivfonder som kontrollerats i samband med utredning rörande R. Wallenbergs öde

1. "Smersj"-kontraspionagestyrelsen, tillhörande Sovjetunionens försvarsfolkkommissariat, vid 2:a ukrainska fronten - 1945
2. "Smersj"-kontraspionageavdelningen vid 18:e skyttekåren - 1945
3. "Smersj"-kontraspionageavdelningen vid 30:e skyttekåren - 1945
4. "Smersj"-kontraspionageavdelningen vid 25:e skyttedivisionen - 1945
5. "Smersj"-kontraspionageavdelningen vid 36:e skyttedivisionen - 1945
6. "Smersj"-kontraspionageavdelningen vid 151:e skyttedivisionen - 1945
7. "Smersj"-kontraspionageavdelningen vid 155:e skyttedivisionen - 1945
8. "Smersj"-kontraspionageavdelningen vid 317:e skyttedivisionen - 1945
9. "Smersj"-kontraspionagestyrelsen vid 3:e ukrainska fronten - 1945
10. Sovjetunionens försvarsfolkkommissariats huvudstyrelse för kontraspionage "Smersj" (centralapparaten) - 1945-46

11. 4:e avdelningen vid Sovjetunionens försvarsfolkkommissariats överstyrelse för kontraspionage "Smersj" - 1945-46
12. Unionella kontrollkommissioninspektionen i Ungern - 1945
13. MGB-KGBs sekretariat 1945-1962
14. MGBs 3:e överstyrelse - 1946-1949
15. MGBs 3:e överstyrelses 4:e avdelning - 1946-49
16. Sovjetunionens försvarsfolkkommissariats överstyrelse för kontraspionage "Smersj", 6:e avdelningen (undersökningsavdelningen "Smersj:s" registreringsjournaler för undersökningsakter) 1944-45
17. MGBs 3:e överstyrelse, 7:e avdelningen (registeravdelningen, registreringsjournaler för undersökningsakter rörande 3:e överstyrelsen) - 1945-48
18. NKVDs 1:a specialavdelning (Korrespondens om arresterade krigsfångar och internerade, listor på fångar som anlänt till inre fängelset, Lefortovo, Butyrka och andra fängelser tillhörande NKVD-KGB, samt på frisläppta och från fängelset avresta fångar) - 1945-48
19. Avdelning "A" vid NKGB-MGB (registreringsjournaler för undersökningsakter och arresterade) - 1943-47
20. NKGB-MGBs inre fängelse - 1945-1950.
21. NKGB-MGBs Lefortovofängelse - 1945-1950.
22. NKGB-MGBs Suchanovfängelse - 1945-1950. (I fängelsefonderna har följande kontrollerats: listor på fångar som frisläppts och lämnat fängelset; registreringsjournaler över fångar, deras kallelser till förhör och överföring av dem från ett fängelse till ett annat).
23. Brottmålsakter över personer, som kommit i beröring med Wallenberg.
24. Personakter över före detta medarbetare i MGB-KGB, som deltagit i arbetet med R.Wallenberg och med personer som kommit i beröring med honom 1945-1947.

Anmärkning: Dessutom har förfrågningar gjorts till följande arkiv: SUKPs CK, Ryska Federationens utrikesministerium, Ryska Federationens försvarsministerium, Ryska Federationens inrikesministerium, Ryska Federationens centralarkiv (fonden för överstyrelsen för krigsfångar och internerade), Centrala statliga Oktoberrevolutionsarkivet (TsGAOR), Donkrematoriet, Allmänna rättspsykiatriska Serbskijforskningsinstitutet, Kliniska psykiatriska Kasjtjenkosjukhuset.